

บทที่ ๓

วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกุโท)

ในบทนี้จะได้ศึกษาวิธีการและผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกุโท) ซึ่งศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่ท่านใช้สื่อบุคคล สื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจ โดยท่านได้นำมาศึกษาและเป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่ได้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติตามอย่างเห็นได้ชัดเจน ดังนี้

๓.๑.วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกุโท)

วิธีการเผยแผ่พระพุทธ และการปลูกฝังด้านจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ให้กับพุทธศาสนิกชน นักเรียน นักศึกษา และลูกหลานไทยในยุคนี้พระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้สังคมเกิดความตระหนักรู้ว่าพระสงฆ์ไม่ได้เป็นกาฝากของสังคม พระสงฆ์ก็เป็นผู้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือพุทธธรรม คือนำธรรมะไปสู่ประชาชน เพื่อให้เขาเหล่านั้นปฏิบัติตนเป็นสมาธิภูมิ อันก่อให้เกิดความสงบสุขแก่สังคมโดยทั่วไป พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้จำเป็นต้องเพิ่มความใส่ใจในการแสวงหาความรู้เพื่อการรู้เท่าทันสื่อ เพราะเทคโนโลยีการสื่อสารก้าวไปเร็วมาก พระสงฆ์ในปัจจุบันจำเป็นต้องใช้สื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้น วิธีการเผยแผ่ก็ต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับของประชาชน สร้างศรัทธาให้เกิดมีแก่ตนเอง เพราะงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานหลักเป็นหัวใจที่ทำให้พระพุทธศาสนารุ่งเรือง เป็นแรกที่พระบรมศาสดาดำริและทรงทำแม้มลมหายใจสุดท้าย แม้อายุหลังเสด็จดับขันธปรินิพพานไป เหล่าสาวกทั้งหลายก็ได้ดำเนินการแสดงพระธรรมเทศนาสั่งสอนตามวิธีและแนวทางการเผยแผ่ของพระองค์เป็นลำดับสืบมา

สำหรับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒนั้น ถือว่าท่านเป็นผู้มีความสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะทำให้เป็นที่เคารพรักและศรัทธาของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป โดยอาศัยการยึดตามหลักการของครูบาอาจารย์คือ หลวงปู่คำมี พุทฺธสโร เป็นแบบอย่างที่ดีจนทำให้ประสบความสำเร็จในการเผยแผ่ได้เป็นอย่างดี

พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกุโท) จึงเป็นพระสงฆ์อีกรูปหนึ่งที่ยึดถือวิธีการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้า และพระสาวกมาเป็นแบบอย่างในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นคุณสมบัติผู้สอนหรือนักเผยแผ่ จุดมุ่งหมายในการสอน หลักการสอน ลีลาการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน เหล่านี้เป็นต้น นอกจากท่านจะศึกษาวิธีและแนวการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าและพระสาวกแล้ว ท่านยังยึดถือวิธีการเผยแผ่ตามหลักของหลวงปู่คำมี พุทฺธสโร

ไม่ว่าจะเป็นเทศน์ การอบรม การปฏิบัติ การสั่งสอน การใช้หลักธรรม เช่น การเขียนหนังสือประวัติในวันครบรอบวันเกิด หนังสือธรรมะ เทป วิดีโอ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของท่านที่น่าสนใจ และเป็นที่ยอมรับของพุทธศาสนิกชนทั่วไปโดยท่านเป็นผู้ปฏิบัติเป็นแม่แบบจำลองแห่งความดีงาม มีปฏิปทาน่าเลื่อมใสมีมโนปณิธานอันแรงกล้า ได้ให้ดวงตาแห่ง

ปัญญาแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าเท่าเทียมกันเสมอเหมือนกัน เพราะท่านมีองค์แห่งความรู้ที่สมบูรณ์ เป็นนักเทศน์ นักเผยแผ่ชั้นดี เป็นการรักษาไว้ซึ่งพระสัทธรรมให้คงถาวรสถาพร

วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกุโธ) ใช้ที่ท่านใช้คำพูดง่ายๆ แต่มีความหนักแน่นในความเป็นพระ ท่านใช้ธรรมชาติ ท่านมองว่าเรื่องการเทศน์นี้มันเอาอะไรแน่ ไม่ได้ บางทีเรานั่งอยู่หรือขึ้นธรรมาสน์แล้ว ยังไม่รู้ว่าจะเทศน์เรื่องอะไร แต่พอตั้งนะโมจบแล้ว สรรวมจิต มันจะไหลมาเลย มันไหลมาเราจะไปกำหนดเอาไม่ได้ แล้วแต่มันจะเป็นไป

ดังนั้น เมื่อประมวลจากคำบอกเล่าของสานุศิษย์ และจากการศึกษาพระธรรมเทศนาของพระมงคลวุฒ ที่ได้รับการบันทึกไว้อย่างมากมายในปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยพบว่านอกจากพระมงคลวุฒ จะประกอบไปด้วยองค์แห่งธรรมกถึก ๕ ประการแล้ว ท่านยังใช้เทคนิคและวิธีเผยแผ่ในการแสดงพระธรรมเทศนาอีกหลายประการ ซึ่งพอจะประมวลสรุปได้ ดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ การแสดงพระธรรมเทศนา

วิธีหนึ่งที่พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกุโธ) ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็คือ การแสดงธรรมเทศนา จึงเป็นวิธีการและผลการเผยแผ่ที่พระพุทธเจ้าใช้อยู่เป็นประจำและนับว่าเป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ได้ผลมากกว่าการสอนประเภทอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ศึกษาวิธีการแสดงพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้านั้น ไม่มีลักษณะตายตัว พระองค์จะทรงยกย่องเนื้อหาและปรับวิธีการแสดงธรรมไปตามลักษณะและความพร้อมของผู้ฟังเป็นสำคัญ พระมงคลวุฒ ก็เหมือนกัน คือท่านไม่มีวิธีการแสดงพระธรรมเทศนาที่ตายตัว แต่ท่านได้ปรับวิธีทั้งเนื้อหาไปตามบริบทของบุคคล กาล สถานที่ และโอกาสต่างๆ เป็นสำคัญดังจะกล่าวถึงการแสดงพระธรรมเทศนาของท่านซึ่งแสดงไว้มากมายตามสถานที่ต่างๆ แต่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาเฉพาะที่ปรากฏในหนังสือ ดังนี้

เรื่อง ปุสสอนหลาน

ในสมัยหนึ่งที่อาตมายังเป็นเด็กอยู่ อายุได้ ๑๔ ปี พ.ศ.๒๔๖๔ ได้ไปทำนาอยู่ร่วมกันกับคุณปู่เมื่อปักดำนาเสร็จแล้วตามเคย ก็ถึงเวลาเที่ยงวันขึ้นมาจากนารับประทานอาหารเสร็จแล้วก็พักผ่อนอยู่ในกระท่อมเถียงนา คุณปู่ท่านก็เล่าเรื่องธรรมะมาสอนให้เราฟัง กล่าวถึงเรื่องสัตว์ ๓ อย่างที่มีทิฐิความเห็นไม่ตรงกัน ต่างคนก็ต่างอวดดีกันคือหมาหมาว่าอวดดีอวดเด่น ร้องแผดเสียงแข่งกันประชันกัน ซิงตี่ซิงเตน มิงก็ว่ามิงดี กูก็ว่ากูดี คือมีสัตว์อยู่ ๓ ตัว มีกบ ๑ ตัว อึ่งอ่าง ๑ ตัว เขียดจิณา ๑ ตัว มีน้ำอยู่บ่อหนึ่งลึกอ้าย เจ้ากบโจนลงไปที่ร้องว่าเล็ๆ อ้ายเจ้าอึ่งอ่างโจนลงไปที่ร้องเสียงว่าไครว่าตั้นๆ อ้ายเจ้าเขียดจิณา โจนลงไปที่ร้องว่าแฉะๆ สัตว์ทั้ง ๓ ตัวนี้ ความเห็นไม่เหมือนกัน ต่างคนก็ต่างร้องแสดงเสียงให้โด่งดังถึงที่สุด ผลที่สุดก็ต้องถูกมนุษย์ผู้ฉลาดจับไปต้มกินเสียหมดนี้ก็ฉันใด บุคคลที่ไม่มีสมาธิธรรมความเห็นไม่ตรงกันก็ฉันนั้น คุณปู่ท่านบอกว่า ดังเช่นตัวอย่าง มิฉาสิล สมัญญตา ความเห็นมิศลไม่เสมอกัน มิฉาสิลสมัญญตา ความเห็นก็ไม่เสมอกัน ระเบียบจารีต ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ก็ไม่เหมือนกันเป็นธรรมอยู่เอง คนที่ไม่มีศีลธรรม อยู่ที่ไหนก็ไม่มีความสงบสุขอยู่วัดก็ไม่ดี อยู่บ้านก็ไม่ดี อยู่เมืองก็ไม่ดี อยู่ป่าก็ไม่ดี อยู่ทุ่งนาก็ไม่ดี อยู่ภูเขาก็ไม่ดี มีแต่ก่อความวุ่นวายเดือดร้อนให้สังคมเช่นนั้น เป็นคนเห็นแก่ตัว ทำประโยชน์อะไรก็เอาใจเอาเปรียบเขา ไม่รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว เป็นผู้ใหญ่ก็ไม่ให้ความเป็นธรรมกับผู้น้อย ผู้น้อยก็ไม่ว่าอยู่ในบังคับบัญชาของผู้ใหญ่ และไม่ให้ความเป็นธรรมแก่สังคมทั่วไป คุณปู่ท่านให้คำสอนแก่หลานว่า เราเป็นมนุษย์ชาติที่มีภูมิรู้สูงอยู่เหนือสัตว์อื่นอยู่แล้ว ไม่ต้องเอาอย่างพวกกบ อึ่งอ่าง เขียดจิณา มันจนกลายเป็นคนโง่ไปเสียอีก ผล

ที่สุดคุณปู่ท่านสอนให้เราหาทางพ้นทุกข์ คือแนวทางที่พระพุทธเจ้าท่านสอนให้ประพฤติปฏิบัติทางพ้นทุกข์ นั่นคือให้เราเว้นจากทาง ๒ แฉ่ง อตตกิลมณญโยค กามสุขัลลิกานญโยค เป็นทางตั้ง ทางหย่อนมิใช่ทางของพระอริยเจ้า เพราะฉะนั้นทางเดินของพระพุทธเจ้านั้น คือ ทางสายกลาง ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นทางเดินเข้าไปสู่แห่งแดนความสงบนั้น เป็นตัวพระพุทธศาสนาแท้ๆ ผู้แสวงหาทางพ้นทุกข์ ต้องมาเจริญภาวนา พุทโธๆ มีสติกำหนดพิจารณาตั้งใจให้แน่วแน่ ดังลงสู่ธรรมะอันสุขุมละเอียดอ่อน กำหนด อานาปานสติ พุท ลมหายใจเข้า โธ ลมหายใจออก อยู่ภายในจิตใจไปเรื่อยๆ จนกว่าจะเกิดปัญญาความรู้ความฉลาดรู้เท่าทันอารมณ์ที่มาสัมผัส พุท แปลว่า ผู้รู้ ผู้เห็นเห็นอะไร เห็นจิตในจิตใจ เห็นกายในกาย โธ แปลว่า ผู้ตื่นผู้เบิกบาน จิตใจไม่เหี่ยวแห้งสดชื่นยิ้มแย้มแจ่มใส สันติภูมิโก รู้เองเห็นเองไม่มีใครบอก เห็นด้วยตนเอง โลกวิทู ผู้รู้แจ้งโลกรู้แจ้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ รู้ในอารมณ์ รู้แล้วก็วาง อกาลิกโกไม่เลือกกาลเวลา ทำเวลาไหน ได้เวลานั้นไม่มีฤดู โอปนยิโก น้อมเข้ามาใส่ตัวเอง อยู่ที่ไหนก็น้อมมาหลังไหลมา เอหิปัสสสิโก อดทนคนอื่นได้ ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ รู้เฉาพะตน คนอื่นรู้ไม่ได้บอกกันไม่ได้ คุณปู่ท่านสอนให้รู้จักธรรมะ ธรรมะนั้นคืออะไร ธรรมะคือ ธรรมชาติมีอยู่ ๔ อย่าง ธรรมชาติอย่าง ๑ กฎของธรรมชาติอย่าง ๑ หน้าที่ของธรรมชาติอย่าง ๑ ผลของธรรมชาติอย่าง ๑ กฎของชาตินั้นมันมีการปรุงแต่งให้ร้องให้ก็ร้องให้ ปรุงแต่งให้หิวก็ได้ ปรุงแต่งให้ดีใจก็ดีใจ ปรุงแต่งให้เสียใจก็เสียใจ เหล่านี้เป็นอาการของธรรมชาติ มันเป็นอย่างนี้โดยย่อ ผู้เจริญภาวนา พุทโธๆ เมื่อสำเร็จรู้จักดี รู้ชอบ ดังนี้แล้ว ย่อมคลายความกำหนดในอารมณ์ คือ ความโลภ โกรธ หลง ที่ชอบและไม่ชอบ ขำระล้างความโลภ โกรธ หลง อวิชชา ตัณหา อุปาทาน การยึดมั่นถือมั่น ในตัวกูของกูของเขาของเรา ล้างออกไปล้าง อาสวะกิเลส ล้างอวิชชา ความไม่รู้ที่มาปรุงแต่งสังขารๆ สัญญา ปรุงแต่งวิญญูณๆ ปรุงแต่งชาติ ปรุงแต่งพยาธิๆ ปรุงแต่งมรณะ โสกะปริเทวะทุกข โทมนัสสุพยาสทุกขัง ล้างมันออกไป ล้างความดีใจ ความเสียใจ ล้างความชอบใจ ไม่ชอบใจ ล้างความรักความชัง ล้างความดีความชั่ว ล้างความสุข ความทุกข์ ส่งบุญบาป ล้างป่าช้า ของบุญของเนาของเหม็นล้างออกไปให้มันสะอาด เหมือนเราล้างถ้วยโถโอชามให้มันสะอาดให้ได้ก็ฉันใด ธรรมะก็ล้างกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทานออกจากจิตก็เช่นเดียวกันฉันนั้น^๑

สรุปได้ว่า เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติให้มี กาย วาจา ใจ สงบ อันผู้ปฏิบัติเข้าถึงธรรมย่อมมีกาย วาจา ใจ ไกลจากโลก โกรธ หลง เป็นบุคคลคงที่ต่อธรรม และจิตของตนเองให้มองเห็นแสงสว่างแห่งชีวิต เพราะเป็นหนทางแห่งความพ้นทุกข์

ทำตามความคิด มักจะผิดไปข้างหน้า เป็นที่มาแห่งความทุกข์ ทำตามปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง มีความถูกต้องไปข้างหน้าเป็นที่มาแห่งความสุข การรู้จักตนเอง คือ การลึกรู้ในการกระทำ คำที่พูดและความนึกคิด เรารู้ว่าจะทำ จะพูดอะไร ขณะทำขณะพูดก็รู้ตัวอยู่ว่าเหมาะสมมีประโยชน์ ถูกต้อง ทำเสร็จพูดเสร็จก็รับทราบพิจารณาว่าถูกต้องดีมีประโยชน์เกิดความพอใจแล้วทรงเอาไว้ทำต่อไป หากรู้ว่ายังกพร่อง ผิดพลาด ก็ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิมทำอย่างนี้แม้มีใครบอกว่า เป็นธรรมอะไร ถือว่าเราปฏิบัติธรรมอยู่แล้วการดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามหลักศาสนา มี ศีล สมาธิ ปัญญา ก็ต้องควบคู่กันไปจึงจะไม่เดินทางผิด ทำความเห็นให้ถูกต้องอย่างมีเหตุ

^๑ วิไลรัตน์ สุธรรมาและคณะ, พระมงคลวุฒ, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดยงพลเทรดดิ้ง, ๒๕๕๑), หน้า ๕๕ - ๕๖.

เรื่อง พระคาถาบูชาพระนาคปรกเป็นสิริมงคลมหาลาว่า

จะตะจะ จะตะจะ จะตะจะ

ในโอกาสต่อไปนี้ ท่านนายอำเภอ พวง ศรีบุญลือ ได้มีศรัทธาพร้อมด้วยคณะสงฆ์ ข้าราชการ ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้า แม่ค้า ประชาชนชาวไทย ได้เริ่มจัดการก่อสร้างวิหารลอย ๑ หลัง ขึ้นที่บริเวณภายในปราสาทหินกำแพง แล้วเชิญหลวงพ่อนาคปรกขึ้นสู่บัลลังก์ไว้ในวิหารลอย พร้อมด้วยรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง เพราะเหตุว่าเป็นวัตถุโบราณเก่าแก่ จึงได้บรรจุไว้ภายในที่นั้น เมื่อเสร็จสำเร็จเรียบร้อยแล้ว มีมติสมาคมศิธรรมกันจัดให้มีงานเทศกาลประจำปี ตั้งแต่วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓ เป็นต้นมา และมีการสมโภชปิดทองหลวงพ่อนาคปรกและพระพุทธรูปบาทจำลอง ซึ่งเป็นที่น่าอัศจรรย์อภินิหารล้นเหลือจะพรรณนาได้ ไม่เลือกชั้นวรรณะใด ประเทศใด ได้หลังไหลมาชม นมัสการ สักการะ บารมีของท่าน ทุกวันมิได้ขาด ถึงแม้ว่าบุคคลใดได้รับทุกขร้อนทางใจ เคราะห์หามยามร้ายเจ็บไข้ได้ป่วยเศร้าโศก เสียใจ ในครอบครัวคู่ผัวเมียก็ดี หรือต้องการปรารถนาอยากมีบุตรธิดาก็ดี แล้วเอาดอกไม้ธูปเทียนโน้มเข้านมัสการบนบานศาลกล่าวปิดทองหัวหมู ผ้า ๑ ไตร ย่อมได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของตน พอกลับไปถึงบ้านเรือนแล้ว จิตใจก็สะอาดสว่างไสว สิ่งที่เคยร้ายก็เหือดหายไป ด้วยอำนาจหลวงพ่อนาคปรก มาช่วยคุ้มครองให้อยู่ดีกินดี ด้วยความสุขสวัสดิ์แต่ท่านผู้ได้รำลึกถึงคุณงามความดี และท่านผู้อ่านเคารพนับถือ

ขอเชิญอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย คุณของบิดา มารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ทวยเทพเจ้าเหล่าเทวดา สรรพสัตว์ทั้งหลาย ขอจงเป็นผลอันสำเร็จได้รับอนุโมทนาสาธุการด้วยบุญกุศลผลสุจริตทานของข้าพเจ้า ที่ได้บันทึกหนังสือเล่มนี้ ขอจงเป็นผลอันสำเร็จได้รับความสุขกายสบายใจ เป็นที่สิ้นไปแห่งอาสวะกิเลสพ้นจากทุกข์ทั้งปวงเทอญ สวัสดิ์^๒

สรุปได้ว่า ตำนานหลวงพ่อนาคปรก เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๑ เหตุที่เริ่มแรกที่ได้พบหลวงพ่อนาคปรกองค์นี้ขึ้นมา เนื่องด้วยในคืนวันหนึ่ง ข้าพเจ้าได้ตั้งใจสวดมนต์ภาวนาระหว่างท้าย เดือน ๑๑ ได้อธิษฐานรำลึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ภายในบริเวณปราสาทหินกำแพงแห่งนี้ ในเมื่อข้าพเจ้าได้พักผ่อนหลับนอนไปด้วย ตั้งสติอันมั่นคงแล้วก็เกิดนิมิตขึ้นที่ใจปรากฏเห็นหลวงพ่พระนาคปรกซึ่งประดิษฐานอยู่ภายในหน้าพระปรางค์ปราสาทหลังกลาง เกิดเป็นอภินิหารอิทธิฤทธิ์มหัศจรรย์ มีรัศมีสีสุกเปล่งปลั่งประดุจทองธรรมชาติส่องแสงสว่างรุ่งโรจน์โรจน์โชติตระการไปทั่ว

ส่วนความศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อนาคปรกนั้น มีพระเดชพระคุณอยู่ ๓ อย่าง คือ

๑. เป็นพระมหาลาภอุดมสมบูรณ์
๒. เป็นพระศรีสวัสดิ์มงคล ประดิษฐานอยู่ที่ใด ย่อมร่มเย็นเป็นสุขสนุกใจ
๓. ช่วยคุ้มครองป้องกันเสนียดจัญไรสำเร็จตามความปรารถนาทุกการ

^๒ วิไลรัตน์ สรุบุตรและคณะ, พระมงคลดุน, หน้า ๕๘.

เรื่อง กตัญญุตเวทีของแม่

แม่ธรณี

พระคุณของแม่ธรณี เป็นผู้ช่วยคุ้มครองโลกในทวีปทั้ง ๔ ทิศ คือ ๑) ชมพูทวีป ๒) ปุพพิเททวีป ๓) บุพพิเททวีป ๔) อุตตรคุทวีป ทวีปทั้ง ๔ นั้น ก็ได้อาศัยแม่ธรณี คุณแม่ธรณีนี้น่าเป็นคนที่ใจดีเป็นกลางเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เข้าใครออกใคร เหมือนจิตใจพระอรหันต์ ใครจะทำดีทำชั่วท่านก็ไม่เห็นยินดียินร้าย ถึงแม้ว่าใครจะเอาของเสียทิ้งลงไป ชุดกันทุบตีรันทนแทงไฟเผาตุ๋นสาปแช่งเยี่ยวลงไป แม่ธรณีก็ไม่โกรธอิจฉาพยาบาท ถึงใครจะสรรเสริญเยินยอท่านก็ไม่ดีใจเสียใจ เพราะจิตใจท่านเป็นพระอรหันต์แล้วหมดกิเลส โลก โกรธ หลงไม่มี เป็นที่พึ่งของสรรพสัตว์ทั้งหลายได้แล้ว พร้อมทั้งแม่น้ำคลองบึงทั้งหลาย แม่น้ำ มหาสมุทร ทะเล ต้นไม้ พืชพันธุ์ธัญญาหาร ภูเขาถ้ำถ้ำ ไร่ไถนา ช้าง ม้า วัว ควาย หมู เห็ด เป็ด ไก่ หรือบุคคลผู้ใดจะทำการปลูกบ้านอาคาร สถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย สร้างกุฏิวิหาร ศาลา โบสถ์ เจดีย์ พระภูมิเจ้าที่ เทพารักษ์ มเหศักดิ์หลักเมือง ก็ต้องมีหมากพลูบุหรี หมาก ๔ คำ บุหรี ๔ ดอก อาหารคาวหวาน ข้าวตอก ดอกไม้ เครื่องสักการบูชาพระแม่ธรณีเสียก่อน จึงเป็นมงคลอันสูงสุด เพราะเจ้าแม่ธรณีเป็นผู้สำคัญ แม้แต่พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา จะออกเดินธุดงค์วัตรปฏิบัติกัมมัฏฐาน ก็ยังต้องนึกถึงคุณแม่ธรณีอยู่เหมือนกัน ผลที่สุดแม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเมื่อก่อนพระองค์จะได้เป็นพระอนุตรสัมโพธิญาณ ท่านยังอธิฐานจิตอยู่เหนือบนบัลลังก์ มีพญามารเข้ามาเป็นศัตรูผู้คิดร้าย แย่งเอาบัลลังก์ของพระองค์ไป พระองค์ท่านก็อ่อนวอนรำลึกนึกพระคุณของเจ้าแม่ธรณี ให้มาเป็นสักขีพยานในการตรัสรู้ ดังนั้น เจ้าแม่ธรณีเหตุนี้ท่านได้มายืนรับรองริตมวณของแม่ธรณี ให้น้ำหลังไหลออกมาเห็นประจักษ์ ที่พระองค์ได้สั่งสอนอบรมพระบารมีมาได้ ๔ อสงสัขัย กำไรแสนกัปนับไม่ถ้วน ทั้งนี้แม้แต่พระพุทธองค์เอง การตรัสรู้สำเร็จผลเป็นพระศาสดาขึ้นในโลก ก็ยังต้องอาศัยพระแม่ธรณีอยู่เหมือนกัน จะปราศรียอะไรกับมนุษย์สามัญชนเรา มนุษย์บางคนไม่มีคุณธรรม คายน้ำผึ้งให้หมีกินไม่รู้ ว่าพระแม่ธรณีท่านให้คุณแก่เราอย่างไรบ้าง ถ้าหากเราไม่มีที่อยู่ถื่นนอนแล้วจะเป็นอย่างไร สบายไหม ทุกข์ใจไหม ไม่มีข้าวกินอยู่ที่ท้องเราอยู่ได้ไหม ไม่ได้ นั้นแหละเราเป็นคนไม่รู้จักกตัญญุตเวทีแก่พระแม่ธรณี เป็นคนอาภัพโชค ไม่เป็นมงคลสืบต่อไป^๓

สรุปได้ว่า ปราศรียอะไรกับมนุษย์สามัญชนเรา มนุษย์บางคนไม่มีคุณธรรม คายน้ำผึ้งให้หมีกิน ไม่รู้ว่าพระแม่ธรณีท่านให้คุณแก่เราอย่างไรบ้าง ถ้าหากเราไม่มีที่อยู่ถื่นนอนแล้วจะเป็นอย่างไร สบายไหม ทุกข์ใจไหม ไม่มีข้าวกินอยู่ที่ท้องเราอยู่ได้ไหม ไม่ได้ นั้นแหละเราเป็นคนไม่รู้จักกตัญญุตเวทีแก่พระแม่ธรณี เป็นคนอาภัพโชค ไม่เป็นมงคลสืบต่อไป

แม่นางโพสพ

บัดนี้จะได้พรรณนาถึง เรื่องเจ้าแม่นางโพสพ ผู้ขึ้นชื่อลือนามว่าเป็นผู้มีเมตตาสูง แก่หมู่โลกทุกชั้นทุกวัย ทุกประเทศ จะต้องพึ่งใบบุญของเจ้าแม่นางโพสพกันทั้งนั้น เช่น ตัวอย่างเหล่าเผ่าจีน แซก ฝรั่งเศส อังกฤษ ญวน ไทย ลาว ส่วย เขมร ตลอดทั้งสรรพสัตว์เดียรัจฉาน หมู เห็ด เป็ด ไก่ นก หนู ปู ปีก ก็ต้องอาศัยเจ้าแม่นางโพสพเป็นผู้ค้ำจุน อุ้มชู ถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงเรามาช่วยชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้มีกำลังเข้มแข็งต่อสู้อุปสรรคการงานทุกประเภท ถ้าหากไม่มีเจ้าแม่นางโพสพอยู่ในท้องแล้ว รู้สึกจะดิ้นรนทนทุกข์เวทนาต่างๆ การงานก็ไม่สำเร็จเรียบร้อยบาง

^๓ วิไลรัตน์ สุบรรณและคณะ, พระมงคลดม, หน้า ๕๙.

ครอบครัวไม่มีอาหารรับประทาน คู่ผัวเมียทะเลาะเบาะแว้งสารมุ่นุ่นวาย ถึงจะทำร้ายแตกแยกกันก็มี ทำให้เห็นชัดๆ ดังกล่าวมานี้ โดยย่อหลายประโยค ไม่สามารถจะนำมากล่าวในที่นี้ได้ ในเมื่อถึงฤดูกาลเดือน ๖ ขึ้นปีใหม่ เจ้าบ้าน เฒ่าแก่ เป็นผู้นำชาวบ้านตะพานเมือง ลูกๆ หลานๆ นำเอาหมูเห็ด เป็น ไก่ ออกไปทำพิธีบวงสรวง ปู่ตาเทพารักษ์ มเหศักดิ์หลักเมือง ในเมื่อจะลงทำไรไถนา แรกนาขวัญตามจารีตประเพณี ต่อมาถึงเดือน ๗ ทำนา ก็จัดหาเครื่องสักการบูชา อาหารคาว ภูบเทียน ข้าวตอกดอกไม้ ได้กล่าวถึงเจ้าแม่นางโพสพ เวลาจะลงมือจะปักดำครั้งแรก ก็ได้กล่าวคำพูดไปตามประเพณีอีสานว่า ปักกก ๑ ได้จัวแม้ง่อง ปักกก ๒ ได้ซ้อง ๙ คำ ปักกก ๓ ได้คำ ๙ หมั้น ปักกก ๔ ได้ข้าวหมั้นมาเย็บ ปักกก ๕ ได้เมี่ยมานอนฟางข้าง ปักกก ๖ ได้ข้างใหญ่มาโอง ปักกก ๗ ได้ชายมาโองมานั่งเฝ้า ปักกก ๘ ได้ผู้เฒ่ามานั่งเฝ้า ปักกก ๙ ได้ข้าวมาเป็นเศรษฐี ถึงฤดูเดือน ๓ ประชาชนเอาข้าวขึ้นเล่าขึ้นฉาง โบราณอีสานว่า กบปมีปาก นาคปมีฐู ขี้ให้ผู้เฒ่าผู้แก่ ลูกบ้านหลานเมืองพร้อมเพรียงกันเตรียมน้ำอบน้ำหอม มารวมกันทำพิธีบายศรีสู่ขวัญข้าว เอาวัวควายมาพรมน้ำหอมใส่หัวควาย หัววัว หรือเขาหัวควาย เพื่อให้เป็นสิริมงคลสวัสดิ อยู่ร่มเย็นเป็นสุขเจริญรุ่งเรืองทุกครอบครัว เหตุฉะนั้น ถ้าหากขาดแคลนเจ้าแม่นางโพสพแล้ว ประเทศชาติบ้านเมืองเดือนร้อนนุ่นวายไม่มีข้าวปลาอาหารอยู่ท้องหิวโหยหน้าตากก็เหี่ยวแห้งไม่ยิ้มแย้มแจ่มใส หน้าบูดหน้าบึ้งฉุนเฉียว เกรี้ยวกราด ผิวพรรณก็ไม่เปล่งปลั่งรังสีก็ไม่สดใส ร่างกายก็เศร้าหมอง นี่แหละถ้าไม่มีเจ้าแม่นางโพสพอยู่ในท้องย่อมแสดงอาการต่างๆ นาๆ กิริยาก็ไม่เรียบร้อย ดังโบราณอีสานว่า ทุกข์ปมีผืนผ้าผาเหือนเพ็กพอกอยู่ ทุกข์ปมีข้าวอยู่ท้องนอนลื้ออยู่เป็นบ่เจ้าแล้ว นั้นแหละเจ้าแม่นางโพสพเป็นนางฟ้าคำจุนโลกประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รัฐบาลประชาราษฎร์ทุกประเภท เป็นที่พึงทางใจได้ทุกอย่าง^๔

สรุปได้ว่า ดังโบราณอีสานว่า ทุกข์ปมีผืนผ้า ผาเหือนเพ็กพอกอยู่ทุกข์ปมีข้าวอยู่ท้อง นอนลื้ออยู่เป็นบ่เจ้าแล้ว (บ้านไม่ผาผ่น ก็ยังพอกอยู่ได้ แต่ถ้าไม่มีข้าวตกถึงท้องก็รู้ว่าจะมีชีวิตอยู่ได้อย่างไร) นั้นแหละเจ้าแม่นางโพสพเป็นนางฟ้าคำจุนโลกประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รัฐบาลประชาราษฎร์ทุกประเภท เป็นที่พึงทางใจได้ทุกอย่าง

แม่บ้านแม่น้ำ

สวัสดิการ กล่าวถึงตัวอย่างธรรมชาติอันสำคัญ มีอยู่ ๒ อย่าง คือ แม่น้ำอย่าง ๑ แม่น้อยอย่าง ๑ แม่ทั้ง ๒ อย่างนี้ อำนวยประโยชน์ให้แก่ชาวโลก ได้รับความสุขความเจริญร่มเย็นเป็นสุขทุกสถาบันยิ่งในสมัยคนโบราณ ท่านจะตั้งสร้างบ้านครองเมือง ท่านพิจารณาแสวงหาแหล่งน้ำอันสำคัญ ท่านต้องสร้างบ้านเรือนที่ริมแม่น้ำ หรือมีสระน้ำ คลองน้ำ ถ้าหากไม่มีลำน้ำ ท่านต้องขุดสระใหญ่ๆ หรือครองน้ำไว้เป็นสิริมงคลอันอุดมสมบูรณ์พูนสุขทุกแห่งแหล่งน้ำนี้ขาดไม่ได้ อยู่ไม่ร่มเย็นเดือดร้อน นุ่นวาย มีหลายประการ คือ

๑. มีน้ำก็มีปลา มีน้ำก็มีข้าวใช้ใหม่ ใช้
๒. ไม่มีน้ำกินเราจะหิวโหยไหม หิว
๓. ไม่มีน้ำอาบเราจะมึกลิ่นเหม็นไหม เหม็น
๔. ไม่มีน้ำซักฟอกผ้าผ่อนท่อนสไบมึกลิ่นเหม็นไหม เหม็น
๕. ไม่มีน้ำหุงต้มอาหารได้ไหม ไม่ได้
๖. ไม่มีน้ำล้างถ้วยโถโอชามโองอ่างสะอาดไหม ไม่สะอาด

^๔ วิไลรัตน์ สรุบุตรและคณะ, พระมงคลวุฒ, หน้า ๖๑.

๗. หอมน้ำห้องส้วม ไม่มีน้ำชำระเป็นอย่างไร น่ารังเกียจนา

๘. ไม่มีน้ำทำเกษตร พืชพันธุ์ธัญญาหารอยู่ได้ไหม ไม่ได้

ฉะนั้น คนโบราณท่านเป็นคนฉลาด รู้ดีรู้ชอบว่า แม่น้ำเป็นแม่น้ำอันสำคัญยิ่งทำให้บ้านเมืองได้อยู่ดีกินดีมีศักดิ์ศรี เจริญรุ่งเรืองอยู่เย็นเป็นสุขทุกครอบครัว เหตุนี้พระพุทธรูปเจ้าท่านแสดงไว้ขาดแม่น้ำแล้วเท่ากับขาดแม่บ้าน ถ้าหากแม่บ้านสูญเสียไปเดือน ๒ เดือนพ่อบ้านจะเป็นอย่างไร อยู่ไม่ได้เลย ต้องอลเวงทุรนทุรายแสวงหาแม่บ้านใหม่จนได้ อาจจะทิ้งลูกทิ้งหลานไว้ก็ได้ไม่เหมือนแม่บ้านอยู่แม่บ้านอยู่คนเดียวก็เลี้ยงลูกได้ ไม่เดือดร้อนวุ่นวายอะไร

บัดนี้จะกล่าวถึง แม่ในนั้น หมายความว่า แม่บ้านบุคคลที่มีศิลาจารวัตอันดีงาม ประพฤติปฏิบัติธรรม อยู่ในขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันประเสริฐ พระพุทธรูปเจ้าท่านสอนให้พวกเรา ประพฤติดี เว้นประพฤติชั่ว แล้วท่านสอนให้ละดีหนีชั่ว ดีใจเสียใจก็ไม่เอา สุขทุกข์ก็ไม่เอา โลก โกรธ หลง อวิชชา ตัณหา อุปาทานการยึดมั่นถือมั่น ของมีงของกูก็ไม่ให้เอา ให้ละให้ปล่อยวางเสีย แล้วทุกข์ก็ไม่มี เหล่านี้เป็นทางแห่งความสงบสันติสุข ทางแห่งวิสุทธิ คือ พระนิพพาน นี่แหละคนผู้มีธรรมะชำระจิตใจให้สะอาดหมดจดผ่องใสเหมือนแม่น้ำ มีอยู่ที่ไหนก็เยือกเย็นฉ่ำนั้น ถ้าไม่มีการประพฤติปฏิบัติธรรมชำระจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด ก่อความเดือนร้อนให้แก่สังคมต่างๆ ย่อมวุ่นวายเหมือนเรากินน้ำร้อน คนไทยกินก็ร้อน เจ๊กกินก็ร้อน ฝรั่งเศสกินก็ร้อน ลาว ส่วย เขมรกินก็ร้อน พระฉันทก็ร้อนกันทั้งนั้นแหละ คนไม่มีธรรมะก็เช่นเดียวกัน อยู่ที่ไหนก็ก่อความเดือนร้อนวุ่นวายให้แก่สังคมไม่มีความสุขสงบสุขทุกสถานบ้านเมืองทั่วไป^๔

สรุปได้ว่า ถ้าไม่มีการประพฤติปฏิบัติธรรมชำระจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด ก่อความเดือนร้อนให้แก่สังคมต่างๆ ย่อมวุ่นวายเหมือนเรากินน้ำร้อน คนไทยกินก็ร้อน เจ๊กกินก็ร้อน ฝรั่งเศสกินก็ร้อน ลาว ส่วย เขมรกินก็ร้อน พระฉันทก็ร้อนกันทั้งนั้นแหละ คนไม่มีธรรมะก็เช่นเดียวกัน อยู่ที่ไหนก็ก่อความเดือนร้อนวุ่นวายให้แก่สังคมไม่มีความสุขสงบสุขทุกสถานบ้านเมืองทั่วไป

แม่ทัพทหาร

คือสัญญาตญาณความเป็นมาของบ้านเมืองจะตั้งอยู่ได้มั่นคงดำรงยั่งยืน ให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติตัวบทกฎหมายบัญญัติตั้งแต่ให้ดำรงตำแหน่งเป็นทัพทหาร นับตั้งแต่นายพลเป็นลำดับขึ้นไป แล้วแบ่งแยกออกเป็นหน่วยๆ ตลอดถึงพระราชเลขาของครักษ์ของพระเจ้าอยู่หัว จึงจำเป็นจะต้องจัดหน่วยงานเรียกว่ากองแม่ทัพทหาร สำหรับบุคคลที่ต้องมาดำรงตำแหน่งหน่วยงานนี้ จะต้องคัดเลือกบุคคลที่สำคัญมากที่สุด คือพร้อมด้วยลักษณะอันสมบูรณ์ทุกอย่าง เช่น มีอำนาจอิทธิพลอันถูกต้องดีงาม มีสติปัญญาเชี่ยวชาญ ภูมิกาลโวหาร เก่งกล้าว่องไว รู้จักยุทธวิธีต่างๆ รักษาข้าศึกศัตรูมาทำร้าย ในการบริหารงานหน้าที่ทุกอย่าง ยกขึ้นมาเป็นผู้บัญชาการแม่ทัพทหารสูงสุดเพื่อรักษาเขตแดนประเทศชาติบ้านเมือง ให้อยู่สงบสุขร่มเย็น ไม่ให้พลเมืองเดือดร้อน วุ่นวายอยู่ด้วยความสงบสุขทางใจ ฉะนั้นจึงต้องมีแม่ทัพทหาร ขาดไม่ได้เสมอเหมือนโบราณ การปกครองเรื่องสี่เหลียวเสียวสวาทสาทก ยกมาเป็นตัวอย่าง ผู้มีปรีชาปัญญารู้เท่าทันเหตุการณ์ดีร้าย มีเรื่องเล่ามาว่า พระเจ้าพรหมทัตจะเข้ามายึดเอาพระนครของมโหสถ มโหสถจึงได้ทูลพระเจ้าพรหมทัตให้เสด็จเข้ามาปรึกษาหารือกัน ก่อนจะทำการสงคราม พระเจ้าพรหมทัตก็เสด็จเข้ามาปรึกษาหารือกัน มโหสถบอกว่าถ้าอย่างนั้น ข้าพเจ้าขอทูลเกล้าทูลกระหม่อมถ้าจะเอาจริงเอาจัง ข้าพเจ้าจะจัดการทำ

^๔ วิไลรัตน์ สรุบุตรและคณะ, พระมงคลวุฒ, หน้า ๖๓.

การก่อสร้างหอพลับพลา เมื่อตกลงมีมติเห็นชอบแล้ว มโหสถก็สั่งให้ทหารโยธาดำเนินการก่อสร้างพลับพลาอย่างโอโถงกว้างขวาง แล้วกราบทูลพระเจ้าพรหมทัตเสด็จมาประทับที่พลับพลา มโหสถรับสั่งให้ทหารมหาดเล็กนำภัตตาหารหวานคาวพร้อมทั้งสุรายาเมาถวายพระองค์ เมื่อพระเจ้าพรหมทัตพร้อมทั้งทหาร อำมาตย์ มหาดเล็ก รับเสวยพระกระยาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็มีนมาไม่มีสติทุกคน มโหสถก็รับสั่งให้นายทหารทุกหน่วยงานให้รับเข้ามาจับคณะพวกพระเจ้าพรหมทัต มัดไว้ไม่ให้หนีไปไหนได้ มโหสถยึดเอาเมืองของพระเจ้าพรหมทัตมาเป็นเมืองขึ้นของตนนี้แหละแสดงให้เห็นว่านักปราชญ์ บัณฑิต คิดอะไรก็สำเร็จผลโดยถูกต้อง ในการปกครองบ้านเมืองก็มีเหตุมีผล ให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนพลเมืองดีขึ้น คนมีปัญญาไม่ใช้อาวุธยุทธภัณฑ์อะไร ได้ด้วยกลอุบายปัญญา ได้ชัยชนะเลิศประเสริฐสุดเป็นมงคลอันอุดม บ้านเมืองที่เจริญรุ่งเรืองมั่นคง ก็ต้องมีแม่ทัพทหารคุ้มครองประกอบไปด้วยขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีมีอยู่ ๑๔ อย่างคือ

๑. หูเมือง ได้แก่ ราชทูต ต่างหน้าเจรจาเขตต่างด้าว ท้าวต่างแดน
๒. ตาเมือง ได้แก่ นักปราชญ์ราชบัณฑิต ผู้เชี่ยวชาญรัฐบาลี
๓. แก่นเมือง ได้แก่ พระสงฆ์เถระ ผู้รู้พระธรรมวินัย
๔. ประตุมือง ได้แก่ อาวุธ อุปกรณ์ สังสมไว้ป้องกันประเทศ
๕. รากเมือง ได้แก่ โหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ ผู้รู้เหตุดีเหตุร้าย
๖. เหน้งเมือง ได้แก่ โคตรวงศ์ ผู้เฒ่าผู้แก่ วงศ์ตระกูล
๗. ฝาเมือง ได้แก่ ทหารผู้รักษาข้าศึกสงคราม
๘. ชื่อเมือง ได้แก่ ก๊วนบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ตาแสง กำนัน ราษฎรผู้

ชื่อสัตย์

๙. แปเมือง ได้แก่ ท้าวพญา เสนาอำมาตย์ ผู้รักษาเขตแดนเมือง
๑๐. เขตเมือง ได้แก่ เสนาอำมาตย์ ผู้รักษาเขตแดนเมือง
๑๑. ใจเมือง ได้แก่ ราชกุมาร ราชกุมารี เจ้าฟ้ามหากษัตริย์
๑๒. ค่าเมือง ได้แก่ บ่อเงิน บ่อทอง บ่อเพชร บ่อพลอย พลเมือง

ประเทศ

๑๓. สติเมือง ได้แก่ นายแพทย์ หมอยา พ่อค้าคหบดี เศรษฐี มหา

เศรษฐี

๑๔. เมฆหมอกเมือง ได้แก่ ปู่ตา เทพารักษ์ มเหศักดิ์ หลักเมืองบ้านเมืองอยู่ด้วยความมั่นคงยั่งยืนตลอดไป ก็อาศัยแม่ทัพทหาร^๖

สรุปได้ว่า ในการปกครองบ้านเมืองก็มีเหตุมีผล ให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนพลเมืองดีขึ้น คนมีปัญญาไม่ใช้อาวุธยุทธภัณฑ์อะไรได้ด้วยกลอุบายปัญญา ได้ชัยชนะเลิศประเสริฐสุดเป็นมงคลอันอุดม บ้านเมืองที่เจริญรุ่งเรืองมั่นคง ก็ต้องมีแม่ทัพทหารคุ้มครอง ประกอบไปด้วยขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีมีอยู่ ๑๔ อย่างคือ

๑. หูเมือง ได้แก่ ราชทูต ต่างหน้าเจรจาเขตต่างด้าว ท้าวต่างแดน
๒. ตาเมือง ได้แก่ นักปราชญ์ราชบัณฑิต ผู้เชี่ยวชาญรัฐบาลี
๓. แก่นเมือง ได้แก่ พระสงฆ์เถระ ผู้รู้พระธรรมวินัย

^๖ วิไลรัตน์ สุนทรและคณะ, พระมงคลวุดม, หน้า ๖๖.

๔. ประตูเมือง	ได้แก่ อาวุธ อุปกรณ์ สังคมไว้ป้องกันประเทศ
๕. รากเมือง	ได้แก่ ไทโรลศาสตร์ ดาราศาสตร์ ผู้รู้เหตุดีเหตุร้าย
๖. เหน้เมือง	ได้แก่ โคตรวงศ์ ผู้เฒ่าผู้แก่ วงศ์ตระกูล
๗. ฝาเมือง	ได้แก่ ทหารผู้รักษาข้าศึกสงคราม
๘. ชื่อเมือง	ได้แก่ ก๊วนบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ตาแสง กำนัน ราษฎรผู้
ชื่อสัตย์	
๙. แปเมือง	ได้แก่ ท้าวพญา เสนาอำมาตย์ ผู้รักษาเขตแดนเมือง
๑๐. เขตเมือง	ได้แก่ เสนาอำมาตย์ ผู้รักษาเขตแดนเมือง
๑๑. ใจเมือง	ได้แก่ ราชกุมาร ราชกุมารี เจ้าฟ้ามหากษัตริย์
๑๒. ค่าเมือง	ได้แก่ บ่อเงิน บ่อทอง บ่อเพชร บ่อพลอย พลเมือง
ประเทศ	
๑๓. สติเมือง	ได้แก่ นายแพทย์ หมอยา พ่อค้าคหบดี เศรษฐี มหา
เศรษฐี	
๑๔. เมฆหมอกเมือง	ได้แก่ ปู่ตา เทพารักษ์ มเหศักดิ์ หลักเมือง
	บ้านเมืองอยู่ด้วยความมั่นคงยั่งยืนตลอดไป ก็อาศัยแม่ทัพทหาร

เรื่อง ลูกที่ดีของพ่อแม่

สวัสดิการลูกที่ดีของพ่อแม่ นั่น คือลูกแมลงผึ้ง ลูกแตน ลูกต่อ ลูกชิตลูกเข้ ลูกชาย ลูกหญิงก็ดี ผู้ที่จะมากำเนิดในโลกนี้ คือ เป็นลูกที่สะอาดมีสติปัญญา รู้จักสั่งสมอบรม สร้างคุณงามความดี ประพฤติดี เว้นประพฤติชั่ว เป็นผู้มีบุญบารมี มาตั้งแต่ บัพเพตปญญา มาแต่ชาติปางก่อน ได้เป็นเทวดา อินทร์ พรหม แล้วลงมาบังเกิดเป็นมนุษย์ ก็เป็นลูกที่ดีเลิศ ได้มาเกิดในวงศ์ตระกูลที่ดี ในดวงดาวที่สดใสงดงาม คือ

๒. ลูกษัหมัทรใน	เกิดมาก็มีทรัพย์มากอุดมสมบูรณ์ทุกอย่าง
๓. ลูกษัภูมิปาโล	เกิดมาก็ต้องครอบครองแผ่นดิน เป็นเจ้าใหญ่นายคน
๕. ลูกษัเทวี	เกิดมาก็ได้เป็นเจ้าขุน คุณนาย คุณหญิง
๖. ลูกษัมนตรี	เกิดมาก็ได้เป็นเจ้าใหญ่นายคน รัฐมนตรี เศรษฐี
๗. ลูกษัราชา	เกิดมาก็เป็นพระราชามหากษัตริย์ หรือข้าราชการชั้น
ผู้ใหญ่ต่างๆ	

๘. ลูกษัสมณะ เกิดมาก็ได้เป็นพระสงฆ์เถระหรือเป็นเจ้าฟ้าเจ้าคุณ
รู้หลักนักปราชญ์ ราชบัณฑิต ผู้เชี่ยวชาญในพระบาลี

ลูกที่ดีต้องมีลักษณะประกอบตามฤกษ์ดวงดาวดังกล่าวมาแล้วนั้น คงจะเป็นไปตามความจริง เป็นลูกที่พ่อแม่ว่านอนสอนง่าย ไม่ต่อต้านเกรงเอือหยิ่ง จ้องหงอง และอวดดีต่อพ่อแม่ อยู่ในบังคับบัญชาโอวาทของพ่อแม่ มีความเคารพสัมาคารวะยำเกรง มีมารยาทอ่อนโยน เป็นลูกที่ขยันเรียนหมั่นเพียรในการศึกษาวิชาการต่างๆ หลายสาขา ไม่ปล่อยเวลาเรียนให้สายจนเกินไป รู้จักแสวงหาประสบการณ์ในสถาบันมหาวิทยาลัยชั้นสูงขึ้นไป เพื่อนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่พ่อแม่ ให้มีชื่อเสียงเกียรติยศ ปรากฏอยู่ว่า สดเจนน กิตติ ปุโปนติ ผู้มีความซื่อสัตย์ ย่อมมีชื่อเสียงโด่งดัง นี้ก็ฉันใด ลูกที่ดีก็เหมือนหมู่แมลงผึ้ง ย่อมแสวงหาเกสรดอกไม้ แม้มันจะอยู่ป่าดงพงไพร ภูเขาสูงเท่าไรมันก็

บินไปเจาะเกสรดอกไม้ มาช่วยทำรวงรังให้พ่อแม่ของมันให้ใหญ่โตได้ฉนั้น ลูกที่ดีก็ช่วยเช็ดขวงค์
ตระกูลของพ่อแม่ให้เจริญก้าวหน้ากิจการงานภาระต่างๆ รู้เคารพสักการบูชาพระ ๒ องค์ อยู่ในบ้านผู้
ประสิทธิประสาทให้แก่ลูกได้ผลสำเร็จหมดทุกอย่าง ถ้าลูกที่ดีมีปัญหาหาดอกไม้ ธูปเทียนเข้าไป
นมัสการกราบไหว้ขอพรจากพ่อแม่ว่ากระผมอยากได้รถยนต์ไฮลักซ์ คุณแม่ก็ไปถาม คุณพ่อว่าคุณ
เด็กที่อ่านหนังสือง่าย ต่อไปเมื่อเรียนจบปริญญาตรี โท เอก ยิ่งขออะไร เอารถยนต์ วัตถุต่างๆ พ่อแม่
เอื้ออำนวยความสะดวกให้ลูกทุกอย่างตามความปรารถนา นี่แหละลูกฝัง ลูกเด่น ลูกต่อ ลูกชิด ลูกเข้
ทำชื่อเสียงเกียรติยศให้วงศ์ตระกูลของพ่อแม่ไม่ให้เกิดเสื่อมเสีย นำไปสู่ภูมิแห่งความเจริญก้าวหน้า
สารพัดอย่าง ดังบรรยายมาพอเป็นสังเขปมงคลอันดีเลิศ^๗

สรุปได้ว่า มีความประพฤติดีงามเป็นผู้ว่านอนสอนง่ายอยู่ในโอวาทของพ่อ และ
แม่รู้จักรักสามัคคี มีมารยาทอ่อนโยน สัมมาคารวะ ดังนักปราชญ์ว่า ลูกที่ดีรู้จักความกตัญญูทวดเทวี มี
คุณค่า คือ ๑) ทานสอนให้เป็นคนดี ๒) ทำให้ไม่เป็นคนอกตัญญู ๓) ทำให้ไม่เป็นคนเนรคุณ ๔) ทำให้
ไม่เป็นคนเย่อหยิ่งจองหองอวดดี

ลูกแมลงวัน

ลูกอัปมงคล จำพวกที่เกิดมาในท้องพ่อแม่ เป็นลูกอกตัญญูไม่รู้บุญคุณผู้ให้
กำเนิด ก็เป็นอับเฉาขัดสนจนทรัพย์อับปัญญา เพราะผลกรรมที่ทำนมาสนองต้องตางดวงดาว ชะตา
วาสนาไม่ดีคือ

๑) ทวิทโท ฤกษ์นี้เกิดมาก็ลำบาก ไม่มีอยู่ ไม่กินขัดสนจนทรัพย์

๔) โจโร ฤกษ์นี้เกิดมาเป็นมหาโจร ตีตักตีตตะรังขึ้นโรงขึ้นศาล

๗) เพชฌฆาต ฤกษ์นี้เกิดมาก็มีอุบัติเหตุ ลูกเข้ฆ่าไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง

ลูกจำพวกนี้แต่ชาติปางก่อนคงได้สร้างเวรกรรมชั่วช้าลามกตกอบายมาแล้วจึง
เป็นลูกที่ดื้อเริ่ดประทุเลาทราม ไม่อยู่ในโอวาทบังคับบัญชาของพ่อแม่ คือ

๑) เป็นลูกที่ไม่ฟังคำสั่งสอน โอวาทของพ่อแม่

๒) เป็นลูกอกตัญญู ไม่รู้บุญคุณของพ่อแม่

๓) เป็นลูกที่เนรคุณของพ่อแม่

๔) เป็นลูกที่แข่งกระด้าง ไม่เป็นคนแข็งแรง

๕) เป็นลูกที่อ่อนแอ ไม่เป็นคนอ่อนน้อม

๖) เป็นลูกที่เย่อหยิ่ง จองหอง อวดดีต่อพ่อแม่

ลูกเหล่านี้คงเป็นหมู่แมลงวัน เกิดมาก็มีนิสัยสันดาน เป็นลูกที่ลบหลู่บุญคุณของ
พ่อแม่ ไม่มีความเคารพ สัมมาคารวะยำเกรงมารยาทอ่อนโยน เป็นลูกที่จิตใจโหดร้ายเลวทราม ลูก
พวกนี้แต่ชาติก่อนคงจะเป็นสัตว์นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดียรัจฉานมากำเนิด มาเกิดเป็นมนุษย์เลย
กลายเป็นคนแข่งกระด้าง เกิดมาจากสัตว์นรก มาเกิดเป็นมนุษย์ก็ประพฤติกระทำแต่ความชั่ว
เบียดเบียน อิจฉาพยาบาทปองร้ายเขา ทำการงานอะไรก็เอาไรต์เอาเปรียบคนอื่นเขา ก่อความ
เดือดร้อน วุ่นวายให้เพื่อนบ้านไม่มีความสุขถ้าเป็นเปรตมาเกิดเป็นมนุษย์ไม่มีสติปัญญา หากิน
ต้องอาศัยคนอื่นเขากินหรือหาขอทานไปเรื่อย ๆ ไม่รู้จักช่วยตนเอง การเป็นสัตว์เดียรัจฉานมาเกิดเป็น

^๗ วิไลรัตน์ สรุบุตรและคณะ, พระมงคลวุฒ, หน้า ๗๐.

มนุษย์โง่เง่าเต่าตุ่น ต้องอยู่ใต้อำนาจของคนที่มีความรู้ความฉลาด ให้เขาใช้ทำงานการทุกอย่าง แบกหามถึงขี้ตีกออยู่เป็นนิจเพราะความโง่นั้นเอง

สัตว์อสุรกายนั้น แม้จะทำการอะไรก็เกิดความกลัว ว่าจะได้กิน คือแม้ว่าจะทำการเพาะปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารต่างๆ ก็กลัวจะไม่ได้ผล ก็เลยปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปเสียเปล่าประโยชน์ที่จะได้ก็ไม่มี นี่แหละลักษณะของลูกแมลงวันก็เป็นอย่างนี้ การคบหมู่สู่เพื่อนกัลยาณมิตรก็มีแต่นักเลง เล่นการพนันขันต่อ หมู่พวกไฟ ไฮโล กินกัญชา ยาเสพติดนารีเป็นผิวกินคน ทำให้เราจนทรัพย์ก็เสียหายทั้งร่างกายก็เป็นภัย พวกหมู่แมลงวันมันมองเห็นหมาเฒ่าของเฒ่า ของเห็บมันมีอยู่ที่ไหน มันก็พากันเฮไป ไปกินเป็นฝูงๆ นี่แหละหมู่คนที่ทำความชั่ว ก็แหกกันไปเหมือนหมู่แมลงวัน มันชอบของเฒ่าฉนั้น ลูกที่ไม่มีนิสัยดีมีกลิ่นเหม็นไม่สะอาด เหมือนน้ำก็มีกลิ่นเหม็น อยู่ที่ไหนก็เหม็น กินก็เหม็น อาบก็เหม็น ซักผ้าผ่อนท่อนสไบก็เหม็น ลูกที่ไม่ดีประพฤติเสียหายคนเดียวก็น่าเกลียดทำ ความเดือดร้อนให้กับพ่อแม่ พร้อมทั้งวงศ์ตระกูล เสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติยศ มีกลิ่นเหม็นไปทั่วบ้านเมือง ดังตัวอย่างเด็กที่เสพติดยาบ้า ก่อความเดือดร้อนนุ่นวาย ทั้งครูบาอาจารย์ เจ้าหน้าที่พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้อง ชนโรงชั้นศาล ตีตักเตือนตารางเป็นระนาวกันไป ทั้งนี้ก็แสดงให้เห็นว่าเป็นลูกที่ไม่สะอาดมีกลิ่นเหม็นทั้งชาตินี้และชาติหน้าอีก อนึ่งลูกที่ดีมีนิสัยละเอียดอ่อน มีลักษณะใสเหมือนน้ำใสที่สะอาดหรือมีกลิ่นหอมหวานชวนให้หมู่ชนสดชื่นนิยมนรัก ประจักษ์ใจ ใครๆ ก็สงวนรักเอ็นดู ลูกที่ดีของพ่อแม่เป็นคนขยันหมั่นเพียร ตั้งใจเรียนหนังสือ ช่วยการพ่อแม่หนักเอาเบาสุ่ทุกอย่าง นี่แหละลูกแมลงผึ้ง รู้จักกตัญญูทเวที่ต่อผู้มีอุปการคุณ ดังบรรยายมาก็สมควรแก่เวลาเท่านี้

สรุปได้ว่า อนึ่งลูกที่ดีมีนิสัยละเอียดอ่อน มีลักษณะใสเหมือนน้ำใสที่สะอาด หรือมีกลิ่นหอมหวานชวนให้หมู่ชนสดชื่นนิยมนรัก ประจักษ์ใจ ใครๆ ก็สงวนรักเอ็นดู ลูกที่ดีของพ่อแม่เป็นคนขยันหมั่นเพียร ตั้งใจเรียนหนังสือ ช่วยการงานพ่อแม่หนักเอาเบาสุ่ทุกอย่าง นี่แหละลูกแมลงผึ้ง ลูกที่ดีรู้จักกตัญญูทเวที่ต่อผู้มีอุปการคุณ

เรื่อง หลวงปู่สอนนั่งสมาธิ

(เรียบเรียง เทพบันทึกเสียงอัดไว้เมื่อหลวงพ่อบรมพระนวกะ)

วิธีตั้งสมณฐานของลม ทำจิตให้เป็นสมาธิบาทวิปัสสนา

๑) กำหนดตั้งสะดือบุรุษ ฐานนี้เมื่อดังพิจารณาเห็นรูปนามได้ชัดแจ้งแล้ง จึงเป็นที่ระงับทุกขเวทนาทั้งปวงได้

๒) ให้กำหนดตั้งเหนือสะดือประมาณ ๓ นิ้ว เป็นที่ระงับทุกข์ อกุศล ยังกุศล ธรรมให้เกิดขึ้นโดยสะดวกเป็นที่ประชุมแห่งธาตุ ๔ สัมปยุตกับธาตุ ๖ ธาตุ ๑๘ รวมเป็นธาตุเดียวกัน เปลี่ยนเป็นศูนย์เพื่อทำลายธาตุให้ตั้งอยู่ได้

๓) กำหนดที่ตั้งสติให้เนื้อหัวใจ เป็นปฏิสนธิวิญญานเจือไปด้วยกุศลธรรม อกุศลธรรมและอัปยาคตธรรม ถ้าตั้งสติโพชนงค์ ๗ ก็สะกดไว้ จิตของเราจึงดำเนินวิปัสสนาโดยถูกต้อง ทำลายมโนวิญญานธาตุได้ จึงระงับวิสุทธิใสสะอาดทำให้เกิดดวงปัญญายิ่งขึ้นในรูปนาม

๔) กำหนดสติตั้งสุดของลำคอ เป็นที่รวมอุปะทา ฐิติ ภัคคะ ที่ชาตรส ซึ่งเป็นนิโรธสัจจรวมกันเห็นแจ้งในนิโรธ มรรคสัจจ

๔ วิไลรัตน์ สุธมฺมปุตฺตและคณะ, พระมงคลมุนี, หน้า ๗๓.

๕) กำหนดสติที่ตั้งปลายนาสิก ที่ทำให้เกิดปิติ ปราโมทย์ทำให้เกิดความสิ้นเสื่อมเกิดและดับแห่งสังขาร รู้แจ้งแก่ใจจิตสงบได้โดยเร็ว

๖) กำหนดที่ตั้งจักขุ เป็นที่เกิดแห่งปัญญา พิจารณาเห็นบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์แน่นอนเที่ยงธรรมยิ่งขึ้น เป็นเหตุให้เกิดทิพยจักขุวิญญาน เป็นอุบายทำจิตให้มั่นคงสืบต่อไป

๗) กำหนดที่ตั้งระหว่างคิ้ว เป็นที่ชำระมลทินโทษเกิดจากอารมณ์ชั่วต่างๆ จิตพุ่งชน ไม่่วงเหงาหาวนอน เป็นที่ตั้งตบะเดชะ มีอิทธิพลมากย่อมส่งผลปัญญาไว้

๘) กำหนดตั้งบนกระหม่อม เป็นที่ตั้งแห่งขันติโสรัจจะธรรม ทำให้เกิดอาคม ปัญญา อิทธิฤทธิ์อาคมปัญญา เป็นเหตุให้เกิดอดีต อนาคต ปัจจุบัน คือ ต่อวิปัสสนาญาณให้แจ่มแจ้ง

๙) กำหนดที่ตั้งท้ายทอย เป็นที่ตั้งของสติสัมปชัญญะ คือเป็นที่เก็บทุกขเวทนาทั้งปวง เป็นที่ระงับวิสามาการณณ์ รักษาโรคเส้นประสาทจิตพุ่งชนสมองเสีย และทำจิตให้ถึงวิสมุตติด้วยอำนาจปฐิสถิติต ไปสู่สุดพิภพหรือถึงนิสสรณวิมุตติได้แน่นอน^๙

สรุปได้ว่า คือการอบรมจิตใจให้ได้รับความสงบ มีอยู่ ๒ อย่าง คือ สมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา ภาวนาทั้งสองอย่างนี้ล้วนแล้วแต่เป็นอุบายที่จะทำให้จิตใจได้รับความสงบทั้งนั้น ซึ่งจะเป็นการชำระจิตใจให้ปราศจากนิวรณ์และอวิชชา เมื่อนิวรณ์และอวิชชาไม่มี ปัญญาก็เกิดขึ้น สามารถที่จะพิจารณารอบรู้ในกองสังขารได้ อันจะนำผู้ปฏิบัติให้บรรลุธรรมขั้นสูงได้ตามลำดับการเจริญภาวนาผู้ปฏิบัติสามารถที่จะเลือกใช้วิธีที่ถูกจริตกับตน คือ บางคนชอบวิธีบริการคน บางคนชอบการพิจารณาอาการ ๓๒

ขั้นตอนวิธีเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน

ผู้ที่จะเรียน เข้าปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ต้องทำความเข้าใจในภูมิวิปัสสนาเสียก่อน จึงจะไม่เสียผลตามจิตที่มุ่งหมายว่า ภูมิวิปัสสนา หมายถึงเอาอะไร มีกี่อย่าง อะไรบ้าง แปลว่าอะไรความจริงตามภูมิวิปัสสนานั้น หมายถึงเอารูปนาม หรือเรียกว่าขั้น ๕ มีอยู่ ๒ อย่าง แน่วแน่ปฏิบัติของพระอริยเจ้า วิ แปลว่าแจ้ง ปัสสนา แปลว่าเห็นจริง ภาวนา แปลว่าสิ่งที่ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นวิถีทางเดินลัดทางตรงไม่คดไม่เลี้ยวผู้ที่จะเข้าบำเพ็ญวิปัสสนาธุระกิจอันที่จะต้องประพฤติปฏิบัติฝึกหัดจิตของตนให้แน่วแน่ เป็นเอกัคคตารมณ์ มีอยู่ ๔ อย่าง คือ ๑) การฝึกจิต ๒) การทรมานจิต ๓) การข่มจิต ๔) การหยั่งจิตให้ได้เข้าสู่ภูมิของวิปัสสนา โดยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงสรรเสริญผู้ใดฝึกจิตของตนให้รู้แจ้งเห็นในอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ซึ่งเป็นวัตถุที่ควรยกขึ้นมาพิจารณา หรือสิ่งที่ถูกเพ่ง เพื่อให้เกิดดวงปัญญาญาณ ค้นพบเห็นความจริง คือสัจธรรมขั้นสูงเหมือนกับนายสารภี ผู้ฝึกมาได้ดีแล้ว นี่ก็ฉันใดบุรุษผู้ฝึกจิตของตนให้ตรงต่อวิปัสสนา เพื่อเป็นทางแก้ทุกข์ดับความเดือดร้อนให้สิ้นไปย่อมได้ผล คือความสงบสุขทางใจ ดังนี้

สรุปได้ว่า ค้นพบเห็นความจริง คือสัจธรรมขั้นสูงเหมือนกับนายสารภี ผู้ฝึกมาได้ดีแล้ว นี่ก็ฉันใดบุรุษผู้ฝึกจิตของตนให้ตรงต่อวิปัสสนา เพื่อเป็นทางแก้ทุกข์ ดับความเดือดร้อนให้สิ้นไปย่อมได้ผล คือความสงบสุขทางใจ

วิธีนั่งสมาธิต่อไป

^๙ วิไลรัตน์ สรุบุตรและคณะ, พระมงคลวุฒ, หน้า ๗๕.

คือขึ้นนั่งบัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย เว้นหัวแม่มือทั้งสองให้ห่างกันสององคุลี คือ หัวแม่มือซ้ายยันกับปลายนิ้วชี้ขวา แล้วตั้งกายให้ตรง คือ วัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาทิ้งกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวานั้น แล้วเอาเครื่องวัดนั้นจรดลงที่ตรงของขาขวา หรือระหว่าง ๓ นิ้ว นี่เป็นส่วนของกายตรงเรียกว่า อุชุกาย ปณิธาย ตั้งกายให้ตรง ปริมุขี สติ อุပ္ปฐุส เปตวา แปลว่า เราเข้าไปตั้งสติให้มีหน้ารวม คือ เข้าไปตั้งสติไว้ ไม่ให้พลังผลโดยตรงต่อพระพุทธเจ้า นี่เป็นหนทางเดินเข้าสู่บ้านพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ชีนาสพเจ้า ตั้งสติให้มั่นคงจากปฏิกกรรมถาวรนา และปฏิกกรรมนิमित ให้สืบเนื่องติดต่อไม่ให้แยกแตกจากกันนี้และเป็นทางสำคัญ ในเรื่องจะเป็นหรือไม่เป็น แล้วให้ใช้ปริกรรมว่า พุทโธ พุทโธ พุทโธ หรือกำหนดอานาปานสติ กำหนดพิจารณาลมหายใจเข้า หายใจออกว่าพุทเข้า โธออก ท่านบอกไว้ว่ามีใช้อื่น อย่าไปยืนในสัญญาอารมณ์หลงตั้งใจ ให้เที่ยวตรงอยู่ทุกลมหายใจเข้าออกก็ปรากฏขึ้นมาเหมือน ลูกเพชรที่นายช่างเจียรระโนแล้ว ประมาณเท่าของตา ดำๆ สีขาวสะอาด เหมือนกระจกส่องดูเงาหน้า สันฐานกลมรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ นี่เรียกว่าปฏิกกรรมนิमित ปฏิกกรรมทั้งสองอย่างนี้ปรากฏกันไม่ได้ ต่อให้ติดต่อกันอยู่เสมอเมื่อเป็นนิमितเกิดขึ้นมาเป็นผลใสสะอาดหมดจด ผ่องใสขึ้นที่ใจแล้ว ให้หยุดปฏิกกรรมถาวรนา พงนิกอยู่ที่กลางดวงใจนั้น มีจุดเป็นเครื่องหมายให้ใสยิ่งขึ้นทุกทีๆ จนเกิดเป็นรัศมีแสงสว่างใสรุ่งเรือง ด้วยปัญญาอันแจ่มนี้เรียกว่าปัญญาถาวรนา เหมือนสุภาสิตว่า นตถิ ปัญญาสมา อาภา แสงสว่างด้วยปัญญาไม่มีดังนี้ถ้าหากยังไม่แน่วแน่ต่อพระรัตนตรัย ขอให้ตั้งสติสัมผัสปัญญะเริ่มต้นขึ้นไปใหม่อีก จนกว่าจิตจะชำนาญชำนาญคล่องว่องไวให้ตั้งใจภาวนาว่า พุทเข้า โธออกปฏิกกรรมอยู่อย่างนี้จนกว่าจิตของเราจะมั่นคงเป็นสมาธิ มีอารมณ์อันเดียวเป็นเอกัคคตารมณ์เป็นมุลฐาปฐมมรรค ถ้าจิตยังไม่ตั้งมั่นในปฏิกกรรมถาวรนาว่าพุทเข้าว่ายาวๆ โธออกว่ายาวๆ เมื่อพิธนี้เกิดความรู้สึกขึ้นมีจิตสงบสบาย สว่างบริสุทธิ์ เยือก เย็น ไม่เดือดร้อนทรมานทรมานทุกข์ก็ดับไป ใช้ปัญญาพิจารณารูป นาม ย่อมเห็นเป็นตัวละครชาติ คือ ทุกข์ อนิจจัง อนัตตา สภาพสังขารทั้งปวงเป็นของว่าง ไม่มีอุปาทาน การยึดมั่นตัวเรา เขาเป็นแต่เพียงของสมมุติบัญญัติเท่านั้น จะได้โดยอุบายปัญญา ยกจิตของตนขึ้นสู่วิปัสสนาภูมิ ได้บรรลุสุธรรม เมื่อใจเราว่างจากอารมณ์ทุกอย่างได้ดีแล้ว ย่อมสำเร็จผลนานาประการ แม้ว่าจะทำการงานหน้าที่ใดๆ ก็ดีไปหมดทุกอย่างการงานด้านวัตถุ เช่น เงิน ทอง ทรัพย์ภายนอกและทรัพย์ภายใน ถึงว่าจะเป็นแม่ค้า พ่อค้า ครอบครัวยุคสมัย ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พลเรือน นักบวช นักปฏิบัติกัมมัฏฐาน นักศึกษามหาวิทยาลัย นักวิชาการต่างๆ จนถึงประเทศชาติ พระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์ รัฐบาล ชาวบ้าน จะดีได้ก็เพราะใจเราดีเท่านั้นในขณะใดที่จิตใจไม่ดีนึกขึ้นได้ว่า พุทโธ พุทโธ ยกขึ้นมาภาวนาทุกลมหายใจเข้าออก พุทโธ แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น หรือผู้เบิกบานเมื่อเรารู้แล้วสิ่งไม่ดีก็เหือดแห้งหายไป เมื่อเราได้บรรลุธรรมะว่า พุทโธ นี่ และจะเป็นใหญ่เป็นโต พระอรหันต์ชีนาสพพุทธธรรมชั้นสูงขึ้นไป ใจสะอาดบริสุทธิ์เหมือนกระจกเงา เพราะเหตุนี้เราต้องพิจารณาซึ่งรูปธรรมและนามธรรมที่เป็นตัวละครชาติ

บัดนี้ เราทั้งหลายได้ตั้งใจปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานได้บรรลุญาณปัญญา ทำจิตให้พ้นดับทุกข์ได้สนิทแล้ว สมควรตั้งปัญญายกจิตของตนขึ้นมาวินิจฉัยไตรสวนทวนถามตัวเราเองว่าในวันหนึ่งๆ ชีวิตของเราอยู่อย่างไร มีความวุ่นวายยุ่งเหยิงกี่เรื่องกี่ครั้ง มีความเดือนร้อนใจ กี่อย่าง แล้วก็เป็นเหตุให้ทุกข์ใจด้วยเรื่องอะไร ทำไมมันจึงได้เป็นทุกข์ ทำไมเราจึงได้เดือดร้อนใจ วุ่นวายเพราะอะไร พวกเราได้รับความคันคืดด้วยเรื่องนั้นหรือเปล่า ถ้าหากพวกเราไปนั้นคิดเรื่อง

ปัญหานั้นเสียแล้ว ความทุกข์มันก็จะหายไป ความร้อนใจมันก็จะหมดไปด้วยกัน ทำไมเล่ามันจึงหมดไปทันทีในเรื่องที่เราคิดถึงเรื่องนั้น ถ้าเราคิดถึงด้วยความหลงหรือความเข้าใจผิด เราคิดถึงทุกข์ด้วยความหลงเข้าใจผิด มิใช่ด้วยเรื่องปัญญา ถ้าหากเราคิดด้วยเรื่องปัญญานี้มันก็ไม่ร้อนไม่วุ่นวาย ไม่มีเรื่องที่จะเกิดขึ้น แต่เรารู้เท่าเอาทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ ใจเราก็อ่สงสุขไม่มีเรื่องที่เกิดขึ้นได้อีกต่อไป เราต้องพยายามรักษาจิตอยู่เสมอ เมื่อจิตมันจะโกรธมันจะโลภ มันจะหลงเรารู้ มันจะรักคนโน้น มันจะรักคนนี้ มันจะเกลียดชัง คนโน้นเรารู้ มันอยากไปโน้น มันอยากไปนี่ เป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์ เรารู้ นี่เป็นทางแห่งมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง นี่คือทางดับทุกข์ ดับร้อนโดยสิ้นเชิง ดังนี้

ครั้งจำเนียรกาลนานมาในพรรษาที่ ๒ หลวงปู่ก็ย้ายสถานที่เข้าไปบำเพ็ญวิปัสสนาธุระอยู่ที่ถ้ำใหญ่เป็นสถานที่สงบเงียบวิเวก ปราศจากเครื่องกังวลทุกอย่าง เจริญภาวนาบำเพ็ญเพียรทางด้านจิตใจให้มันคงก็เกิดอุคคหนิมิตปรากฏเป็นรูปเสือโคร่งใหญ่เข้ามาแสดงอภินิหารมิกิริยาทำท่าทางจะกระโดดเข้ามาจะกัดหลวงปู่โดยเฉพาะหน้า แต่ท่านก็มีสติตั้งมั่นคงอยู่มิได้พลั้งเผลอ เมื่อระลึกขึ้นได้พิจารณาอุคคหนิมิตที่ปรากฏนั้นจะได้แก่เหตุการณ์อะไรหนอ หลวงปู่ท่านเล่าเมื่อตริตรองตามความเป็นจริงแล้ว ด้วยอุบายปัญญาวา้อเสือตัวนี้คงจะหมายเอาอารมณ์ที่เกิดจากจิต คือ กิเลส ตัณหาอัน โลภ โกรธ หลง มันหาโอกาสที่จะเข้ามาสิงใจ และครอบงำจิตของหลวงปู่ไว้ให้อยู่ในอำนาจของมัน เพราะสติปัญญาของหลวงปู่ตอนนั้นอาจจะยังไม่แก่กล้า นิมิตมันเข้ามาหลอกลวง เป็นมายาให้ท่านลุ่มหลงไปตามสัญญา อันนี้หลวงปู่เล่าให้ฟัง ผู้วิจัย เห็นว่าอาจมีผู้ปฏิบัติแล้วประสบปัญหาเหมือนท่าน จะได้รับแก้ไขจิตให้ถูกต้อง เหมือนหลวงปู่ท่านได้แนะนำไว้^{๙๐}

อิโต ปริ เบื้องหน้าแต่จะไป ข้าพเจ้าก็ได้เคลื่อนที่เข้าสู่ภูมิยังถ้ำคูลาสุวรรณค์เช่นเคยเพื่อวัตถุประสงค์จะทำสมาธิจิตอีกอยู่ภายในถ้ำที่เขาเจาะทะลุเข้าไปใหม่ๆ ลึกถึง ๑๐ วา แต่ไม่มีอากาศส่องแสงสว่าง มีดแปดด้าน ต้องจุดไฟเทียนเข้าไป แต่ต้องมุ่งด้วยความตั้งใจนั่งสมาธิเจริญภาวนาวิปัสสนา กำหนดอานาปานสติ พิจารณาลมหายใจเข้าออก นึกถึงสภาพสังขารที่มีอาการเปลี่ยนแปลงขึ้นๆ ลงๆ อยู่เป็นนิจจนกว่าจิตจะชำนาญ ชำนาญ เกิดขณะจิตขึ้นปรากฏเห็นพระ ๒ องค์ห้ามคนป่วยเป็นไข้ใส่เปลแล้วเอามาวางไว้ที่เฉพาะหน้า ข้าพเจ้าก็ใช้สติปัญญาพิจารณาโน้มน้อมจิตเข้าสู่วิปัสสนาญาณ ให้เห็นแจ้งชัดในอารมณ์ ที่เกิดจากจิตอยู่ภายในรู้แจ้งด้วยสติปัญญาว่า ๒ องค์นี้ได้แก่อะไร ความจริงก็ได้แก่ได้อารมณ์ที่เกิดจากจิต คือ สุขเวทนา ทุกข์เวทนา โสมนัส โทมนัส สิ่งที่ชอบใจและสิ่งที่ชอบใจ ซึ่งเป็นเรื่องมายาหลอกลวงให้เรากลุ่มหลงทำให้ดีใจบ้าง เสียใจบ้าง เพราะเหตุมันเป็นสภาพตามเป็นจริงว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวง เกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป เหมือนฟองน้ำ ไม่นานนักย่อมแตกสลายไปฉนั้น ชีวิตของเราก็อ่ยอมตกอยู่ในสภาพเช่นเดียวกันดังปรากฏรูปพระ ๒ องค์นั้น จระเข้คืออวิชชา ตัณหา อุปาทาน กรรม ปัน คือ ความโง่ของเรา หรือจิตของเราอยู่พระมีมือถือปิ่นยืนอยู่ตรงต้นไม้ว จระเข้ระเหอะหนบันดลจิตให้อยู่กับศัตรู คือกิเลส ข้าพเจ้าตั้งใจปฏิบัติธรรมกัมมัฏฐานเพื่อให้เกิดญาณความรู้ดูให้แม่นมันนั้นนั่นหนาคือจระเข้ เนตรนองมองฤทธิโลภียร้อนรุ่มขุมโลกกันต์มองหน้ามาค้อมมือปิ่นยืนขึ้นนก ว่าจะยิงทิ้งแล้วหักหนักเลยวาง มุ่งมันขยันภาวนาทางสงบสันติตรานินิพพาน เอ๋ย ในคืนวันหนึ่ง ตั้งสติหาอุบายเรื่องจะเปลี่ยนอิริยาบถใหม่ได้กำหนดอารมณ์หายใจเข้าออกพิจารณาเดินจงกรม เพื่อความสงบทางใจ ในขณะที่ข้าพเจ้าปลงจงกรมแล้วขึ้นไปบนกุฏิ ตั้งใจอธิษฐานมันสมาธิเจริญภาวนา ทำความเพียรแล้วเกิดปฏิภาณนิมิต ปรากฏการณ์แลเห็นรูปดาวพระ

^{๙๐} วิไลรัตน์ สรบุตรและคณะ, พระมงคลมุนี, หน้า ๗๕.

อังคาร มีรัศมีรุ่งโรจน์เกิดเป็นคว้น ส่องแสงสว่างขึ้นไปบนท้องฟ้าด้านทิศตะวันตกออกเฉียงใต้ ในเมื่อข้าพเจ้าสมาธิแล้วได้นั่งคิดพิจารณาว่า นิमितอย่างนี้จะได้แก่เหตุอะไรหนอได้ฟังนักปราชญ์โบราณท่านกล่าวไว้นิमितเช่นนี้ขึ้นแก่ใครบุคคลนั้นย่อมได้รับทุกข์เดือนร้อนทางใจและจิตฟุ้งซ่าน กระสับกระส่ายไม่มีความสุขกายสบายใจเพราะเหตุเกิดจากไฟธรรมชาติ คือราคะ โทสะ โมหะ กิเลสเหล่านี้เข้าครอบงำย่อมมีดมัว เหมือนคว้นไฟ ธรรมดาเผาผลาญให้เกิดโทษ พระปฏิบัติวิปัสสนาเมื่อจิตยังกังวลอยู่ในอายตนะภายนอก ย่อมเกิดทุกข์ขุมนุ่นวายต่างๆ นานา ประการ ดังปรากฏอยู่^{๑๑}

สรุปได้ว่า คือราคะ โทสะ โมหะ กิเลสเหล่านี้เข้าครอบงำย่อมมีดมัว เหมือนคว้นไฟ ธรรมดาเผาผลาญให้เกิดโทษ พระปฏิบัติวิปัสสนาเมื่อจิตยังกังวลอยู่ในอายตนะภายนอก ย่อมเกิดทุกข์ขุมนุ่นวายต่างๆ นานา ประการ

เรื่อง พระมงคลวุฒสอนให้พระสวตมมัต

วิธีให้พระ บุษพาพระก่อนภาวนา

ยะมะหัง สัมมาสัมพุทธัง ะคะวันตัง สะระณัง คะโต (หญิง-คะตา) อมินา สักกาเรนะ ตัง อะภิปูชะยามิ

ข้าพเจ้าขอบูชา ซึ่งพระผู้มีภาคเจ้า ผู้ตรัสรู้ดีแล้วโดยชอบด้วยพระองค์เอง ว่าเป็นที่พึ่ง กำจัดทุกข์ได้จริงด้วยเครื่องสักการะนี้

ยะมะหัง สวากขาตัง ัมมัง สะระณัง คะโต (หญิง-คะตา) อมินา สักกาเรนะ ตัง ัมมัง อะภิปูชะยามิ

ข้าพเจ้าขอบูชา ซึ่งพระสงฆ์ ผู้ปฏิบัติดีแล้ว ว่าเป็นที่พึ่งกำจัดโรคได้จริง ด้วยเครื่องสักการะนี้

ยะมะหัง สุปฏิปันนัง สังฆัง สะระณัง คะโต (หญิง-คะตา) อมินา สักกาเรนะ ตัง สังฆัง อะภิปูชะยามิ

ข้าพเจ้าขอบูชา ซึ่งพระสงฆ์ ผู้ปฏิบัติดีแล้ว ว่าเป็นที่พึ่ง กำจัดโรคได้จริง ด้วยเครื่องสักการะนี้

ต่อไปให้พระ

อรหัง สมมาสมพุทโธ ภควา พุทฺธ อภิวิเทมิ (กราบลง)

สวากขาโต ภควตา ธมฺโม ธมฺมํ นมสสามิ (กราบลง)

สุปฏิปันโน ภควโต สวากสงฺโฆ สงฺฆํ นมามิ (กราบลง)^{๑๒}

สรุปได้ว่า ข้าพเจ้า ขอนอบน้อม คุณพระพุทฺธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึกไว้ที่ใจ ดูกดวงประทีปส่องทางแห่งชีวิตตลอดไป พระพุทฺธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติ ยอมรับกันว่าเป็นมิ่งขวัญของชาวไทย บรรพบุรุษได้รักษาเอกราชของชาติไทยไว้ได้นั้น ก็เพราะอาศัยอานุภาพของพระพุทฺธศาสนา มี พระพุทฺธ พระธรรม และพระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจ สอนให้เรา รู้จักรากฐานของมนุษย์สัมพันธ์ คือการรู้จักกตัญญูต่อบุคคลที่มีอุปการคุณ รู้จักคุณบิดามารดา ครูบา

^{๑๑} กิตตินันท์ ศิละวงษ์, ปณิธานของหลวงปู่เครื่อง สุภทฺโท, (อุบลราชธานี : บริษัท ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๗.

^{๑๒} กิตตินันท์ ศิละวงษ์, ปณิธานของหลวงปู่เครื่อง สุภทฺโท, หน้า ๗.

อาจารย์ คุณของพระพุทธศาสนาและพระมหากษัตริย์สืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน ซึ่งเราจะเห็นจากภาพพจน์

คำอาราธนาธรรมขึ้นบทกัมมฐาน

๑ อุกาสะ ข้าพเจ้าขอโอกาสอาราธนา เอาคุณแห่งพระฉนิกสมาธิ พระอุปจารสมาธิ พระอัปนาสมาธิ โลกุตตรธรรมเจ้า ๙ ประการ ตั้งแรกแต่อัญญาโกญทัตตญะเจ้าตลอดถึงพระสมมุติสงฆ์ในกาลบัดนี้ ขอจงเสด็จลงมาบังเกิดในจักขุทวาร โสตทวาร ฆานทวาร ชิวหาทวาร กายทวาร มโนทวารในชั้นทั้ง ๕ แห่งข้าพเจ้า ขอให้ข้าพเจ้ามีวาจาอันศักดิ์สิทธิ์มีฤทธิ์เสมอเหมือนพระพุทธเจ้า ขยัย สุขี พลั พุทโธ โส ภควาติ

๒ นะตะโจ กุกกสันโธ ข้าพเจ้าขอโอกาสอาราธนาเอาคุณแห่งพระกุกกสันโธเจ้า ขอจงเสด็จลงมาบังเกิดอยู่เหนือหัวแห่งข้าพเจ้า ขอจงเสด็จลงมาบังเกิดในจักขุทวาร โสตทวาร ฆานทวาร ชิวหาทวาร กายทวาร มโนทวาร ในชั้นทั้ง ๕ แห่ง ข้าพเจ้าขอให้ข้าพเจ้ามีวาจาอันศักดิ์สิทธิ์มีฤทธิ์เสมอเหมือนพระพุทธเจ้า ขยัย สุขี พลั พุทโธ โส ภควาติ

๓ โมโกนาคะมะโน ข้าพเจ้าขอโอกาสอาราธนาเอาคุณแห่งพระโกนาคะมเจ้า ขอจงเสด็จลงมาบังเกิดอยู่เหนือหน้าผากแห่งข้าพเจ้า ขอจงเสด็จลงมาบังเกิดในจักขุทวาร โสตทวาร ฆานทวาร ชิวหาทวาร กายทวาร มโนทวาร ในชั้นทั้ง ๕ แห่ง ข้าพเจ้าขอให้ข้าพเจ้ามีวาจาอันศักดิ์สิทธิ์มีฤทธิ์เสมอเหมือนพระพุทธเจ้า ขยัย สุขี พลั พุทโธ โส ภควาติ

๔ พุทธะกาโล กัสสะโป ข้าพเจ้าขอโอกาสอาราธนาเอาคุณแห่งพระกัสสปเจ้า ขอเสด็จลงมาบังเกิดอยู่เหนือใบหูทั้ง ๒ ซ้ายขวาแห่งข้าพเจ้า ขอจงเสด็จลงมาบังเกิดในจักขุทวาร โสตทวาร ฆานทวาร ชิวหาทวาร กายทวาร มโนทวาร ในชั้นทั้ง ๕ แห่ง ข้าพเจ้าขอให้ข้าพเจ้ามีวาจาอันศักดิ์สิทธิ์มีฤทธิ์เสมอเหมือนพระพุทธเจ้า ขยัย สุขี พลั พุทโธ โสภควาติ

๕ ธากาโล ครีสักกะยะมุนี ข้าพเจ้าขอโอกาสอาราธนาเอาคุณแห่งพระโคตมครีสักกะยะมุนีเจ้า จงเสด็จลงมาบังเกิดอยู่เหนืออ้นันดาทั้ง ๒ ซ้ายขวา แห่งข้าพเจ้า ขอจงเสด็จลงมาบังเกิดใน จักขุทวาร โสตทวาร ฆานทวาร ชิวหาทวาร กายทวาร มโนทวาร ในชั้นทั้ง ๕ แห่งข้าพเจ้า ขอให้ข้าพเจ้ามีวาจาอันศักดิ์สิทธิ์มีฤทธิ์เสมอเหมือนพระพุทธเจ้า ขยัย สุขี พลั พุทโธ โส ภควาติ

๖ ยะกาโล สีอารียเมตเตโย ข้าพเจ้าขอโอกาสอาราธนาเอาคุณแห่งพระศรีอารียเมตไตรยเจ้าขอจงเสด็จลงมาบังเกิดอยู่เหนือริมฝีปากทั้งสองข้างล่างและข้างบนแห่งข้าพเจ้าขอจงเสด็จลงมาบังเกิดในจักขุทวาร โสตทวาร ฆานทวาร ชิวหาทวาร กายทวาร มโนทวาร ในชั้นทั้ง ๕ แห่งข้าพเจ้าขอให้ข้าพเจ้ามีวาจาอันศักดิ์สิทธิ์มีฤทธิ์เสมอเหมือนพระพุทธเจ้า ขยัย สุขี พลั พุทโธ โส ภควาติ

๗ กุเมเส ข้าพเจ้าขอโอกาสอาราธนาเอาคุณแห่งพระพุทธเจ้าผู้ทรงคุณธรรมทั้ง ๘ หมื่น ๔ พัน พระธรรมชั้น ขอจงเสด็จลงมาบังเกิดในจักขุทวาร โสตทวาร ฆานทวาร ชิวหาทวาร กายทวาร มโนทวาร ในชั้นทั้ง ๕ แห่งข้าพเจ้า ขอให้ข้าพเจ้ามีวาจาอันศักดิ์สิทธิ์มีฤทธิ์เสมอเหมือนพระพุทธเจ้า ขยัย สุขี พลั พุทโธ โส ภควาติ พุทฺธ อารานํ กโรมิ ธมฺม อารานํ กโรมิ สงฺฆ อารานํ กโรมิ พุทฺธ ธิคุณํ อนนฺต ธมฺม ธิคุณํ อนนฺต สงฺฆ ธิคุณํ อนนฺต สึลล สึลลญ ธิคุณํ อนนฺต อจาริน ธิคุณํอนนฺต กมมฐานํ กมมฐ ฐาน ธิคุณํ อนนฺต พุทฺธ พุทฺธสพพปาปี วินาสนฺต ธมฺม

ธมฺมสพฺพปาปํ วินาสนฺติ สงฺฆํ สงฺฆสพฺพปาปํ วินาสนฺติ พุทฺโธ สพฺพญฺญุตญาณํ มคฺคผลาโณ อจิ
เจตํ รัตนตฺตยํ อานุกาเวน สพฺพโสฺตถิ ภาวนตุ เม^{๑๓}

เปิดทวารทั้ง ๙

เกตุมาลา	พุทฺธา	พระวิชชา	ยฺนเต
จกขุมาลา	พุทฺธา	พระวิชชา	ยฺนเต
โสตะมालา	พุทฺธา	พระวิชชา	ยฺนเต
ฆานะมालา	พุทฺธา	พระวิชชา	ยฺนเต
ชีวหามาลา	พุทฺธา	พระวิชชา	ยฺนเต
กายะมालา	พุทฺธา	พระวิชชา	ยฺนเต
โฏฐุมาลา	พุทฺธา	พระวิชชา	ยฺนเต
ปาทมามาลา	พุทฺธา	พระวิชชา	ยฺนเต
ฐานะมาลา	พุทฺธา	พระวิชชา	ยฺนเต ^{๑๔}

คำขอขมาโทษพระรัตนตรัย

อุกาล อจฺจโย โน ภนฺเต อจฺจคฺคมา ยถาพาละ ยถามุฬฺหะ เท ยถากุสเล ยะ
กรมหาเอวํ ภนฺเต มยํ อจฺจโย โน ปฏฺติ คคฺคณฺทล อายตฺตี สํวเรยฺยาม

ข้าพเจ้าขอวโรกาส ได้พลาตปลั่งกายวาจา ใจ ในพระพุทฺธ พระธรรม
พระสงฆ์ เพียงไรแต่ข้าพเจ้าเป็นคนพาลคนหลง อุกุศลเข้าสิงจิตให้กระทำความผิดต่อ พระพุทฺธ พระ
ธรรม พระสงฆ์ จักสำรวมระวังสืบต่อไป^{๑๕}

ตั้งคำอธิษฐานต่อไป

ขอเดชะคุณพระพุทฺธเจ้า คุณพระธรรมเจ้า คุณพระสงฆ์เจ้า คุณครู
อุปัชฌาย์ คุณบิดามารดา คุณทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี
สัจจาบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญมาแต่เล็กแต่น้อยมาร้อย
ชาติ พันชาติ หมื่นชาติ แสนชาติ ที่ระลึกได้ก็ดี ขอบารมีทั้งหลายเหล่านั้นจึงมาช่วยประคับประคอง
ข้าพเจ้า ขอให้ข้าพเจ้า ได้สำเร็จบรรลุลอริยมรรค อริยผล นิพพานปัจจุโย โหตุสาธุ^{๑๖}

สรุปได้ว่า การเผยแพร่ของพระมงคลดลฺพณโดยศึกษาวิธีการเผยแพร่การแสดงธรรมการสอน
ทั้งอุบาสกอุบาสิกาตลอดถึงประชาชนทั่วไปที่ไปเข้ารับฟังการแสดงธรรมทั้งในวัดสระกำแพงใหญ่และ
สถานที่อื่นๆ ซึ่งเป้าหมายมุ่งให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี พระมงคลดลฺพณจึงมีวิธีการเผยแพร่การแสดงธรรม
ที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลที่เข้ารับฟังการแสดงธรรม จึงทำให้ผู้เข้ารับฟังการแสดง
ธรรมทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

^{๑๓} กิตตินันท์ ศิละวงษ์, ปณิธานของหลวงปู่เครื่อง สุกทโท, หน้า ๙.

^{๑๔} วีระศักดิ์ สอนอาจ, เครื่อง สุกทโท พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด
ฟิวเจอร์ เพรส, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒.

^{๑๕} วีระศักดิ์ สอนอาจ, เครื่อง สุกทโท พระพุทธศาสนา, หน้า ๑๒.

^{๑๖} วีระศักดิ์ สอนอาจ, เครื่อง สุกทโท พระพุทธศาสนา, หน้า ๑๔.

๓.๑.๒ การบรรยายธรรม

การบรรยายธรรม เพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติของพระมงคลมุนี เป็นการบรรยายเฉพาะตัวของท่าน ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการต่างๆ หรือ แม้แต่พระภิกษุ สามเณร ก็ได้รู้จักศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งปรากฏในหนังสือต่างๆ ดังนี้

เรื่อง ศึกษาวิธีเบื้องต้นของการปฏิบัติภาวนา

ในเรื่องของการปฏิบัติกรรมฐานท่านได้ถือตามหลักของครูบาอาจารย์ คือหลวงปู่คำมี พุทธสโร มีวิธีการปฏิบัติดังนี้ จงหายใจเข้า หายใจออก อยู่แบบนี้แหละ อย่าใส่ใจกับอะไรทั้งสิ้น ใครจะยืนเอากันขึ้นฟ้าก็ช่างเขา อย่าไปเอาใจใส่ อยู่แต่กับลมหายใจเข้าออกให้ความรู้สึกกำหนดอยู่กับลมหายใจ เอาอยู่เท่านั้นแหละไม่ไปเอาอะไรอื่น ไม่ต้องคิดว่าจะเอานั่นเอานี่ ไม่เอาอะไรทั้งนั้น ให้รู้จักแต่ลมเข้า ลมออก ลมเข้า ลมออก พุท เข้า โธ ออกอยู่กับลมหายใจอย่างนี้แหละ เอาแบบนี้เป็นอารมณ์ให้ทำอยู่แบบนี้จนกระทั่งลมเข้าก็รู้จัก ลมออกก็รู้จัก ลมเข้าก็จัก ลมออกก็รู้จัก ให้รู้จักอยู่แบบนี้ จนจิตสงบสบายหมดความรำคาญ ไม่ฟุ้งซ่านไปไหนทั้งนั้น ให้แต่ลมออก ลมเข้า ลมออก ลมเข้าอยู่แบบนี้ ให้มันเป็นอยู่แบบนี้ ยังไม่ต้องมีจุดมุ่งหมายอะไร นี่แหละคือวิธีเบื้องต้นของการปฏิบัติ^{๑๗}

สรุปได้ว่า เป็นวิธีการกำหนดลมหายใจเข้าเป็น “พุท” กำหนดลมหายใจออกเป็น “โธ” แล้วพิจารณาอารมณ์ที่เกิดจากการปรุงแต่งของจิต กำหนดจิตให้แน่วแน่ทำการตรวจสอบสิ่งที่เกิดขึ้นจากการปรุงแต่งว่า มีอะไร คืออะไร เป็นสัญญา เป็นนิรณ หรือเป็นอะไรเกิดขึ้นได้อย่างไร เป็นกุศลหรืออกุศลและทำการกำจัดหรือทำให้สงบนิ่งได้ ทำให้ได้เข้าใจและรู้สึกว่าการเข้าถึงการปฏิบัติก็มีพื้นฐานมากขึ้น

เรื่อง การศึกษาในทางปฏิบัติเพื่อแสวงหาความหลุดพ้น

เป็นสาระสำคัญโดยตรงสำหรับผู้แสวงหาความหลุดพ้นจากความทุกข์อันมีกิเลส ได้แก่ โลภะ โทสะ โมหะ หรือความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นเครื่องผูกพัน เป็นอกุศลมูลเป็นต้นเหตุของความทุกข์ กิเลสจึงเป็นรากเหง้าของความไม่ดีหรือความชั่วทั้งปวง วิธีการศึกษาการปฏิบัติเริ่มจากการตรวจสอบที่จิตหรือกำหนดการรับรู้ไว้ที่จิตเรียกว่าการพิจารณากัมมัฏฐานตามที่พระอุปัชฌาย์ได้สอนให้พระบวชใหม่ทุกรูป พิจารณากัมมัฏฐานจากสังขารคือการพิจารณาจากร่างกายของตนเองและผู้อื่นเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงหรือเป็นอนิจจังเริ่มพิจารณาตั้งแต่เกศาคือเส้นผม โลมาคือเส้นขน นะขาคือเล็บ หันตาคือฟัน ตะโจคือหนัง เพื่อที่พระบวชใหม่ได้จดจำขึ้นใจ พระอุปัชฌาย์จะบอกกัมมัฏฐานข้อความเดียวกันแต่เป็นการทวนกลับอีกครั้งหนึ่งว่า ตะโจ หันตา นะขา โลมา เกศา หมายความว่ากัมมัฏฐานซึ่งภาษาบาลีเป็นต้นแห่งการงาน หมายเอาอูบายทางใจมี ๒ ประการคือ สมถกรรมฐาน เป็นอูบายสงบใจคือทำให้สงบกับวิปัสสนากรรมฐานเป็นอูบายในเรื่องของปัญญาหรือเพื่อการแสวงหาปัญญา^{๑๘}

^{๑๗} วีระศักดิ์ สอนอาจ, เครื่อง สุธาทโธ พระพุทธศาสนา, หน้า ๑๕.

^{๑๘} ฉัตรชัย ไชยโยธา, บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา กรณีศึกษา พระมงคลมุนี (เครื่อง สุธาทโธ), วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๔๙), หน้า ๘๔ - ๘๕.

สรุปได้ว่า หมายความว่ากัมมัญฐานซึ่งภาษาบาลีเป็นต้นแห่งการงาน หมายถึงเอาอุบายทางใจมี ๒ ประการคือ สมถกรรมฐาน เป็นอุบายสงบใจคือทำให้สงบกับวิปัสสนากรรมฐาน เป็นอุบายในเรื่องของปัญญาหรือเพื่อการแสวงหาปัญญา

เรื่อง หลักการรู้แจ้งหรือเป้าหมายการรู้ริยสัจในภาษาไทย คือความจริงอันประเสริฐ ได้แก่

๑) ทุกข์ ซึ่งเป็นกฎของไตรลักษณ์เป็นธรรมชาติไม่ยั่งยืน นั่นคือกระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกอย่างที่เกิดขึ้นกับคน สัตว์ สิ่งของอยู่ตลอดเวลาที่เกิดกับคนเพราะ มีจิตเป็นตัวปรุงแต่ง

๒) ทุกข์สมุห์ทัย (ที่เกิดแห่งทุกข์) คือสาเหตุแห่งทุกข์หรือเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์

๓) ทุกข์นิโรธ (ความดับทุกข์) คือการทำให้ความทุกข์ดับหรือหมดไปอย่างไร้ที่ติอย่างสิ้นเชิง

๔) ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทาหรือมรรค (ทางแห่งความดับทุกข์) ในตัวมรรคยังแยกออก เป็น ๓ หมวด ได้แก่^{๑๙}

หมวดที่ ๑ หมวดปัญญาประกอบด้วยมรรคหรือทาง ๒ ทาง

๑) ทางสายแรก เป็นเส้นทางที่เป็นหลักในการคิดเรียกว่า “สัมมาทิฐิ” เมื่อคนเราจะมีความคิดเห็นใด ความคิดเห็นนั้นจะต้องอยู่บนฐานของความถูกต้องคือต้องเป็นความจริงก่อนจึงจะเรียกว่า เป็นความคิดที่เห็นชอบ ภาษาสันสกฤตใช้คำว่า “ทฤษฎี” หมายถึงหลักการซึ่งเป็นที่มาของแนวคิด^{๒๐}

๒) ทางสายที่ ๒ ของหมวดปัญญาเป็นวิธีการสังเคราะห์ความคิดเห็นที่ชอบแล้วให้เป็นความจริงเรียกว่า “สัมมาสังกัปปะ” สังกัปป เป็นศัพท์วิชาการทางด้านจิตวิทยาแปลเป็นไทยว่า “ความคิดรวบยอด” ภาษาไทยนำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้โดยตรงแต่เขียนและออกเสียงว่า “สังเคราะห์” น่าจะแปลเป็นภาษาไทยว่า “สรุปแล้วมีความเห็นหรือสรุปคือหรือสรุปแล้วเป็น “ความจริงตามฐานความคิดสัมมาทิฐิหรือไม่เพราะเหตุใด^{๒๑}

หมวดที่ ๒ ของมรรค เป็นหมวดที่กำหนดไว้ในเรื่องของศีลหรือหมวดศีลประกอบด้วย

๑) สัมมาวาจา พูดจาในเรื่องที่ถูกต้องเป็นจริง

๒) สัมมากัมมันตะ ประกอบการงานที่ชอบ

^{๑๙} ฉัตรชัย ไชโยธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา กรณีศึกษา พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภโท)”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๔๙), หน้า ๘๔.

^{๒๐} ฉัตรชัย ไชโยธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา กรณีศึกษา พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภโท)”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๔๙).

^{๒๑} ฉัตรชัย ไชโยธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา กรณีศึกษา พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภโท)”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๔๙).

๓) สัมมาอาชีวะ ทำมาหาเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง^{๒๒}

หมวดที่ ๓ ของมรรค เป็นหมวดที่กำหนดไว้ในเรื่องสมาธิประกอบด้วย

๑) สัมมาวายามะ ทำความพยายามในสิ่งที่ถูกต้อง

๒) สัมมาสติ มีสติระลึกในทางที่ชอบที่ควร

๓) สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ

สรุปได้ว่า ทำให้ความสว่างรู้แจ้งถึงความเป็นมาเป็นไปในทางปฏิบัติ รู้แนวทางในการที่จะดำเนินชีวิตต่อไปภายหน้า รู้ถึงข้อผิดพลาดถูกเหตุและผลในการปฏิบัติ มองเห็นทางเดินทำจิตใจ และพร้อมที่จะนำจิตใจเข้าสู่การปฏิบัติตามอย่างสุปฏิปันโน อสุปฏิปันโน คือการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรงไปตรงมา ปฏิบัติเพื่อออกจากทุกข์ได้จริง

เรื่อง ทิณฺฐิเป็นหลักธรรมข้อแรกของทางเดินไปสู่ความหลุดพ้น

ในสารธรรมที่พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้และเป็นหนึ่งขงสี่ความจริง ๔ ประการ ซึ่งได้แก่ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค หรือที่เราเรียกว่า อริยสัจ ๔ ทางเส้นแรกหรือธรรมข้อแรกของมรรค ๘ หรือ มืองค์ ๘ ท่านพระมงคลวุฒ ได้บรรยายสัมมาทิณฺฐิว่า “เป็นความถูกต้องตามความคิดเห็นเรียกว่า สัมมาทิณฺฐิ เป็นความรู้ก็ดี เป็นความถูกต้องก็ดี เป็นความเข้าใจก็ดี ความเชื่อก็ดี อะไรก็ตีรวนๆ คือเรียกว่า ความคิดเห็นสัมมาทิณฺฐิ มีทิณฺฐิอันถูกต้อง สัมมา แปลว่าถูกต้อง เขาจึงรู้ว่าเกิดมาทำไม ควรทำอะไร อะไรเป็นอย่างไร รู้ถูกต้องหมดไม่ผิดพลาดนี้ความถูกต้องที่หนึ่ง เราคิดดูสำคัญก็มาน้อย เรากำลังมีหรือไม่มี โลกกำลังมีหรือไม่มี หลงโลกกำลังไม่รู้ว่าคุณค่าคืออะไรหนทางสู่ความดับทุกข์คืออะไร ในโลกนี้มันไม่รู้โลกนี้จึงดำเนินไป จึงเต็มไปด้วยความทุกข์ เต็มไปด้วยความเบียดเบียน ไม่รู้จักสิ้นจักสุด ทุกหวัระแห่งยังมีความทุกข์ มีบุคคลปฏิบัติไม่ถูกต้องแล้วมีความทุกข์แล้วเกิดสงคราม มี ปฏิกริยาจากสงคราม มีผลเหมือนจากสงคราม มีความทุกข์อยู่ทั่วๆ ไปทั้งโลก เพราะโลกไม่มีสัมมาทิณฺฐิ ไม่รู้ตามที่เป็นจริง นี่เป็นข้อแรก มีความเห็นถูกต้อง รวมความเชื่อ เข้าใจ รวมอุดมคติ รวมอะไรไว้ในคำนี้หมดว่าถูกต้อง ความคิดเห็น ความเชื่อ หรือความเข้าใจใดๆ ของบุคคลใด เมื่อนำมาเชื่อมเข้ากับความเป็นจริงแล้วจึงมีผล ๒ ทิณฺฐิ หรือทฤษฎี คือถ้าตรงและถูกต้องตามความเป็นจริง ก็จะเป็นสัมมาทิณฺฐิหรือสัมมาทฤษฎี เป็นความคิดเห็นความเชื่อหรือความเข้าใจที่ชอบคือถูกต้อง ถ้าไม่ถูกต้องและไม่ตรงกับความเป็นจริง ก็กลายเป็นมิจฉาทิณฺฐิ หรือมิจฉาทฤษฎี เป็นความคิดเห็นความเชื่อหรือความเข้าใจที่ไม่ชอบ คือไม่ถูกต้อง^{๒๓}

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น ความเชื่อ หรือความเข้าใจใดๆ ของบุคคลใด เมื่อนำมาเชื่อมเข้ากับความเป็นจริงแล้วจึงมีผล ๒ ทิณฺฐิ หรือทฤษฎี คือถ้าตรงและถูกต้องตามความเป็นจริง ก็จะเป็นสัมมาทิณฺฐิหรือสัมมาทฤษฎี เป็นความคิดเห็นความเชื่อหรือความเข้าใจที่ชอบคือถูกต้อง ถ้าไม่

^{๒๒} ฉัตรชัย ไชโยธธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภโท)”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

^{๒๓} ฉัตรชัย ไชโยธธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภโท)”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

ถูกต้องและไม่ตรงกับความเป็นจริง ก็กลายเป็นมิจฉาทิฏฐิ หรือมิจฉาทฤษฎี เป็นความคิดเห็นความเชื่อหรือความเข้าใจที่ไม่ชอบ คือไม่ถูกต้อง

เรื่อง สมาทานงดฉันอาหารเพื่อลดทิฏฐิ

คือการสร้างวินัยในเรื่องการฉันอาหารไว้ในการปฏิบัติ คือ การพยายามกำจัดความรู้สึกที่เกิดขึ้นทางใจ ที่เรียกกันว่าอารมณ์ ถ้าตราบใดที่ยังไม่สามารถข่มความรู้สึกทางใจได้ อารมณ์ก็เป็นตัวสนองตอบกับความคิดเห็นจากภายนอกที่มากระทบซึ่งเป็นเรื่องของโลกการก่อเกิดทิฏฐิในเรื่องของโลกความทุกข์ ความโกรธ ความโลภ ความหลง ก็จะหลุดลอดเข้าทางอารมณ์ถ้าไม่สามารถใช้ปัญญา ตามความเข้าไปตรวจสอบให้ถึงแก่นแท้ได้ ผลตามมาก็จะเป็นมิจฉาทิฏฐิได้เช่น การสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับตนเอง จึงเป็นกลวิธีโน้มน้าวจิตใจเพื่อตรวจสอบภาวะของอารมณ์ ถ้าอารมณ์สงบนิ่ง จิตใจก็แจ่มใสสามารถใช้ปัญญาตรวจสอบเส้นทางมรรคมืองค์ ๘ เพื่อเดินไปสู่ความดับทุกข์ได้^{๒๔}

สรุปได้ว่า เป็นการสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับตนเอง จึงเป็นกลวิธีโน้มน้าวจิตใจเพื่อตรวจสอบภาวะของอารมณ์ ถ้าอารมณ์สงบนิ่ง จิตใจก็แจ่มใสสามารถใช้ปัญญาตรวจสอบเส้นทางมรรคมืองค์ ๘ เพื่อเดินไปสู่ความดับทุกข์ได้

เรื่อง การพัฒนาทางจิตใจ

โดยกระบวนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเป็นแนวทางที่พระมงคลมุนีได้ตั้งปณิธานไว้ และพระมงคลมุนีจะปรากฏในเชิงวิสัยทัศน์เสมอว่า การเรียนของมนุษย์เพียงความรู้ในระดับสัญญาขั้นของสุตะมะยยะปัญญา ยังไม่เพียงพอในการอยู่ร่วมกัน มนุษย์จำเป็นต้องมีความรู้เป็นแนวทางปฏิบัติทางธรรม ตามแนวทางของมรรคมืองค์ ๘ จึงจะสมบูรณ์ได้ ซึ่ง คณะศิษย์และสาธุชนร่วมกับทางและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นกำลังเร่งสองเจตนารมณ์ของพระมงคลมุนีด้วยการจัดหาพระที่มีคุณวุฒิ ความรู้สามารถทางด้านปฏิบัติธรรม มาสนองงานพระมงคลมุนีทั้งในทางปริยัติธรรมและทางปฏิบัติธรรม และเพื่อธำรงรักษาจิตวิญญาณของพระมงคลมุนี ให้คงอยู่ตลอดไป จึงดำเนินทำแผนสร้างศูนย์ฝึกอบรม สำนักปฏิบัติธรรมขึ้นที่วัดสระกำแพงใหญ่เพื่อเป็นการพัฒนาปณิธานของพระมงคลมุนี ๒ แนวทางคู่ขนานกันไป เพื่อยังผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป^{๒๕}

ผู้วิจัยมีความคิดว่า แนวทางในการบรรยายธรรมหรือคำสั่งสอนของพระมงคลมุนีท่านสอนแบบง่าย ๆ พร้อมกับปฏิบัติให้เราได้เห็นภาพว่าการปฏิบัติตามธรรมของพระพุทธเจ้า นั้นจะนำมาซึ่งความเจริญและความสงบสุขแก่ตนเองและสังคม ทั้งนี้และทั้งนั้นท่านบรรยายธรรมโดยใช้คำพูด และใช้ความรู้ของท่านให้ผู้รับฟังได้เข้าใจง่าย

^{๒๔} ฉัตรชัย ไชโยธธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลมุนี (เครื่อง สุกทโท)”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

^{๒๕} ฉัตรชัย ไชโยธธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลมุนี (เครื่อง สุกทโท)”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

๓.๑.๓ กลวิธีการสอนของพระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกุโท)

พระมงคลวุฒได้บรรยายธรรมะเกี่ยวกับการทำบุญที่ยิ่งใหญ่ คือ การให้ทาน รักษา ศีล และการเจริญภาวนา

เรื่อง การสอนเรื่องทาน ศีล และการเจริญภาวนา

แนวการอบรมสั่งสอนนั้น ท่านจะสอนวิธีการปฏิบัติตนและปฏิบัติธรรม แก่บรรดาลูกศิษย์ พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ อย่างไม่เห็นดเนิน้อยดั่งบิดามารดาอบรมสั่งสอนบุตรของตน ซึ่งมีทั้งพระเดชและพระคุณ การว่ากล่าวตักเตือน เพื่อดัดนิสัยให้ลูกเป็นคนดี โดยเน้นเรื่องของการให้ทาน รักษาศีล และการเจริญจิตตภาวนา

ทาน คือ การบริจาคสิ่งของแก่ผู้อื่น ทานนั้นเป็นเหตุให้ผู้บริจาทาน ละความโลภหรือกำจัดอภิมานอันเป็นกิเลสอย่างหยาบให้หมดไป ให้เป็นผู้มีจิตใจมีเมตตาอารีเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน เป็นการชำระกาย วาจา ใจ ให้สะอาดได้ทางหนึ่ง และในขณะเดียวกันผลบุญจากการบริจาทานก็จะกลับติดตามสนองตนต่อไปในกาลข้างหน้า ให้เป็นผู้เจริญด้วยโภคทรัพย์ มีฐานะเป็นปิกแผ่นมั่นคง ทานมี ๒ อย่างคือหนึ่งอามิสทาน คือ การให้สิ่งของ สอง ธรรมทาน คือ การให้ธรรมหรือการให้ความรู้ และการแนะนำสั่งสอนการให้ทาน ถือได้ว่าเป็นการเสียสละวัตถุสิ่งของ เพื่อคำจุนอุตหนุนโลกให้เฟื่องฟูตลอดไป ไม่เป็นโลกที่ไร้อาติที่เหลือแต่ซาก คือ แผ่นดิน

อนึ่งคำว่า ทาน คือการให้ เป็นการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ จากความโลภ มัจฉะริยะคือความตระหนี่ เมื่อผู้ให้ให้ทานด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ เพื่อสงเคราะห์อนุเคราะห์หรือบูชา เพื่อให้เกิดความสุขแก่ผู้รับทานนั้น จะทำให้ผู้บริจาทานมีความบริสุทธิ์ กายและมีความสุขใจ เมื่อพิจารณาดูให้เห็นการกระทำไปแล้วก็พบว่า เป็นผู้มีใจปราศจากความโลภ ความตระหนี่ในสิ่งที่ตนบริจาค เป็นเหตุให้นำมาซึ่งความสุขแก่ผู้ให้และผู้รับ เช่นคนป่วยเมื่อได้รับยา เพื่อระงับไข้ก็จะทำให้เขามีอายุอยู่ไปได้อีกขณะ การให้ ซึ่งเรียกกันว่าการทำบุญตักบาตร ก็ทำให้จิตใจผ่องใส เพราะได้บริจาคในทานผู้มีศีล เป็นการตัดความโลภและความตระหนี่ได้ และทำให้เกิดความเลื่อมใสในผู้มีศีลที่ตนทำบุญไปแล้ว เหล่านี้เป็นการชำระจิตใจของตนให้บริสุทธิ์ขึ้นด้วยการให้ทานเป็นขั้นแรก^{๒๖}

จากตัวอย่างที่ยกบรรยายมาทั้งหมดนี้ ทำให้เราทราบว่าพระมงคลวุฒ ท่านได้บรรยายธรรมโดยเน้นในเรื่องของการให้ชาวพุทธหรือทุกคนได้ให้รู้ในเรื่องของความกตัญญูต่อบุคคลที่มีพระคุณและ เน้นในเรื่องของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา อันเป็นคำสอนหลักในทางพระพุทธศาสนา เพราะเมื่อผู้ฟังๆ แล้วเกิดความรู้สึกลงในบุญกุศลที่ได้ทำลงไป และมีความเกรงกลัวต่อบาป

สรุปได้ว่า อนึ่งคำว่า ทาน คือการให้ เป็นการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ จากความโลภ มัจฉะริยะคือความตระหนี่ เมื่อผู้ให้ให้ทานด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ เพื่อสงเคราะห์อนุเคราะห์หรือบูชา เพื่อให้เกิดความสุขแก่ผู้รับทานนั้น จะทำให้ผู้บริจาทานมีความบริสุทธิ์ กายและมีความสุขใจ เมื่อพิจารณาดูให้เห็นการกระทำไปแล้วก็พบว่า เป็นผู้มีใจปราศจากความโลภ ความตระหนี่ในสิ่งที่ตนบริจาค เป็นเหตุให้นำมาซึ่งความสุขแก่ผู้ให้และผู้รับ เช่นคนป่วยเมื่อได้รับยา เพื่อระงับไข้ก็จะทำให้

^{๒๖} ฉัตรชัย ไชโยธธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกุโท)”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

เขามีอายุอยู่ไปได้อีกขณะ การให้ ซึ่งเรียกกันว่าการทำบุญตักบาตร ก็ทำให้จิตใจผ่องใส เพราะได้บริจาคในท่านผู้มีศีล เป็นการตัดความโลภและความตระหนี่ได้ และทำให้เกิดความเลื่อมใสนับถือในผู้มีศีลที่ตนทำบุญไปแล้ว เหล่านี้เป็นการชำระจิตใจของตนให้บริสุทธิ์ขึ้นด้วยการให้ท่านเป็นขั้นแรก

๓.๑.๔ การสำรวมกายและวาจาให้เรียบร้อย

พระมงคลดมฺพณ ท่านได้ยึดหลักในการสอนให้รู้จักศีล ๕ ซึ่งเป็นนิจศีลสำหรับบุคคลทั่วไป คือ

เรื่อง ศีล ๕ เป็นศีลที่บริสุทธิ์

๑) ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการทำชีวิตของสัตว์ให้ตกลงไป ผู้ประพฤตินิสัยข้อนี้ ย่อมเป็นผู้ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ประพฤติเพื่อความสันติสุขแก่ไปทั่วโลก ย่อมได้รับอานิสงส์ คือเป็นผู้มีอายุยืน ปราศจากภัยเบียดเบียน ท่านผู้ไม่ประพฤตินิสัยข้อนี้ ย่อมเป็นผู้โหดร้ายทารุณ ปราศจากความมีเมตตาต่อกัน จะเป็นผู้มีอายุสั้น

๒) อทินนาทานา เวรมณี เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขา มิได้ให้โดยอาการแห่งขโมย ผู้รักษาศีลข้อนี้ย่อมได้รับอานิสงส์ คือทรัพย์สมบัติที่อยู่ในความปกครองมีความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายมาราวี เบียดเบียนทำลาย ผู้ที่ไม่รักษาศีลข้อนี้ย่อมจะไม่เป็นที่รักของคนทั่วไป ไม่มีใครต้องการที่จะคบค้าสมาคมด้วย ผลที่จะได้รับจะถูกละทิ้งจากโจรผู้ร้ายมาราวีทรัพย์สินของเขาไป หรือถูกไฟไหม้เรือน เป็นต้น

๓) กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี คือ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการประพฤติดนินาาม เป็นข้อห้ามมิให้ประพฤติล่วงล้ำเขตอันเป็นแดนแห่งสามีภรรยาผู้เป็นที่รักของกันและกัน ผู้รักษาศีลข้อนี้ย่อมได้รับอานิสงส์ คือแห่งสามีภรรยาอยู่ด้วยกันเป็นผาสุก ไม่ต้องล่วงล้ำคู่ครองของกันและกัน ส่วนผู้ที่ไม่รักษาศีลข้อนี้ ผลที่จะได้รับย่อมจะทำให้ผู้ประพฤติมีแต่ความเดือดร้อน

๔) มุสาวาทา เวรมณี คือเจตนาเป็นเหตุเว้นจากการพูดเท็จ คำไม่จริง เป็นข้อห้ามมิให้พูดโกหกหลอกลวงให้คนอื่นได้รับความเสียหาย เพราะสัตว์โลกมีความเชื่อถือกันด้วยความสัตย์และความเจริญอยู่แล้ว ผู้ประพฤตินิสัยในข้อนี้ย่อมจะได้รับอานิสงส์ คือเป็นผู้น่าเคารพนับถือของทุกคน จัดเป็นผู้ใหญ่ในสังคม แต่ผู้ที่ไม่ประพฤตินิสัยข้อนี้ย่อมจะได้รับผล คือ ย่อมจะเป็นผู้ที่มีคำพูดไม่น่าเชื่อถือได้ ถูกคนอื่นตำหนิตติเตียนอยู่ร่ำไป ไม่มีใครอยากคบค้าสมาคมด้วย

๕) สุราเมรัยเมชฺชปามาทัฏฐานา เวรมณี เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นข้อห้ามมิให้ดื่มน้ำเามีสุราเป็นต้น เพื่อรักษาเสถียรภาพทางสติปัญญาและสุขภาพแห่งมนุษย์ให้คงอยู่ตามปกติ ผู้ที่ไม่รักษาศีลข้อนี้ ย่อมเป็นผู้ตั้งอยู่ในความประมาท เมื่อคึดคุ่มร้าย ผู้ประพฤตินิสัยดังกล่าวมานี้ ก็ชื่อว่าเป็นการให้อภัย เรียกว่าอภัยทาน การเว้นจากประพฤติที่เป็นบาปกรรมอันเป็นเวรภัยต่างๆ เพื่อความไม่เดือดร้อนแก่ตนและผู้อื่น เป็นการชำระโทษ คือความประทุษร้ายออกไปจากจิตใจได้ อันที่จริงก็เป็นการละความโลภ ความโกรธ และความหลง อันเป็นขั้นของศีลนี้ อีกนัยหนึ่งที่น่าจะเป็นการประพฤติที่สูงกว่า

ส่วนธรรมห้าประการ เป็นกัลยาณธรรม เป็นความประพฤติที่เป็นส่วนดีงามเป็นเครื่องอุดหนุนศีลให้ผ่องใสยิ่งขึ้น ธรรมแต่ละข้อทั้งห้าประการนี้ ตรงข้ามกับศีลซึ่งเป็นข้อห้ามหรือข้อละเว้นห้าประการเหมือนกัน

๑) เมตตากรุณา เป็นความคิดปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข ธรรมข้อนี้ขนานกับ
ศีลข้อแรก

๒) สัมมาอาชีวะ ประกอบการเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ ธรรมข้อนี้ ขนานกับศีลข้อ
สอง

๓) ความสำรวมในกาม ธรรมข้อนี้ขนานกับศีลข้อสาม

๔) ความมีสัจย์ ธรรมข้อนี้ขนานกับศีลข้อสี่

๕) ความมีสติ ธรรมข้อนี้ขนานกับศีลข้อห้า

เบญจศีล เป็นข้อห้าม มีผลเป็นเชิงลบ เป็นข้อที่พึงละเว้นไม่ปฏิบัติมีห้าประการ ส่วน
เบญจธรรม เป็นกัลยาณธรรมอันพึงปฏิบัติ มีผลเป็นเชิงบวก เป็นข้อที่พึงปฏิบัติมีห้าประการ
เช่นเดียวกัน แต่ละข้อล้วนคู่ขนานกันไประหว่าง ศีล กับ ธรรม ทั้งห้าประการ เมื่อมีข้อห้ามคือ ศีล

พระมงคลวุฒ ชี้ให้เห็นว่าในสมัยโน้น การสั่งสอนพระพุทธศาสนามุ่งที่จะสอน
ศีลธรรมเป็นหลักในโลกียธรรมที่มุ่งถึงหลักธรรมสำคัญในการดำรงชีวิตของปุถุชน ซึ่งยังไม่ได้หลุดพ้น
จากวัฏสงสารไปได้ ตรงกันข้ามกับปัจจุบัน เรามักเน้นในหลักธรรมหรือหลักคำสั่งสอนของ
พระพุทธศาสนาในระดับโลกุตระธรรม ซึ่งมุ่งชี้ทางไปสู่ความหลุดพ้น เป็นการแสวงหาความสะอาด
ความสว่างและความสงบ โดยมองข้ามความสำคัญหลักโลกียธรรม ฉะนั้นในยุคนี้ จึงมักพูดกันแต่เรื่อง
อานาปานสติ เรื่องปัจจุสมุปบาท หรือหลักอหิंपัจจตา ซึ่งล้วนแต่เป็นหลักธรรมที่ทรงคุณค่า
สามารถทำให้เกิดความเข้าใจในแก่นแท้ของชีวิต แต่ไม่ค่อยมีผลโดยตรงต่อการผดุงรักษาศีลธรรมของ
สังคม ตรงกันข้ามทุกวันนี้ จึงแทบจะไม่ได้ยินการสั่งสอนหลักธรรมพื้นฐาน เช่น เรื่องศีลห้า ธรรมห้า สัปปุ
ริสธรรมเจ็ด ทิศหก หรือโลกธรรมแปดหลักธรรมเหล่านี้ดูเป็นเรื่องง่ายๆ ไม่ลึกซึ้งและไม่ท้าทายทาง
ปัญญา ก็จริงอยู่ แต่ธรรมเหล่านี้ล้วนเป็นหลักในการครองชีวิตของผู้คนที่ยังติดอยู่ในโลกียสย ให้
สามารถดำรงตนอยู่ในทางของความดีความได้ แม้ว่ายังติดข้องอยู่ในวัฏจักรของการเวียนว่ายตายเกิด
ก็ตามที่^{๒๗}

สรุปได้ว่า พระมงคลวุฒท่านเน้นในการรักษาพระธรรมวินัย ท่านให้ดูที่ตัวเราก่อน โดย
ให้ประพฤติปฏิบัติตัวทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจให้เป็นตัวอย่างเป็นแบบอย่างที่ดี ท่านสอนว่า
ถ้าทำตัวเองให้เป็นตัวอย่างเป็นแบบอย่างเขาแล้ว เราสอนคนอื่นก็ง่ายหลวงปู่ท่านจะสอนลูกศิษย์ให้
รู้จักในพระธรรมวินัย และท่านยังปฏิบัติตัวที่เรียบง่ายให้เป็นแบบอย่างลูกศิษย์อีกด้วย

๓.๒. วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยของพระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกฤโท)

วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ เป็นวิธีการเฉพาะตัวของท่านทำให้
พุทธศาสนิกชนเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการต่างๆ หรือ

^{๒๗} ฉัตรชัย ไชโยธธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกฤโท)”,
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ศรีสะเกษ, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

แม้แต่พระภิกษุ สามเณร ก็ได้รู้จักวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งมีหลายวิธีการที่ท่านได้ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การนำเสนอวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยการเปรียบเทียบกับข้ออุปมาอุปไมย นั้น ส่วนใหญ่พระมงคลวุฒ จะเปรียบเทียบในเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน และใกล้ตัวผู้ฟังหรือเป็นสิ่งที่คนทั่วไปรู้และเห็นอยู่เป็นประจำ และสามารถเข้าใจง่ายต่อการเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ส่วนตัวของท่าน ซึ่งปรากฏในหนังสือประวัติในวันครบรอบวันเกิด ดังต่อไปนี้

วิธีการเปรียบเทียบกับอุปมาอุปไมย

การนำเสนอวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยการเปรียบเทียบกับข้ออุปมาอุปไมย นั้น ส่วนใหญ่พระมงคลวุฒ จะเปรียบเทียบในเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน และใกล้ตัวผู้ฟังหรือเป็นสิ่งที่คนทั่วไปรู้และเห็นอยู่เป็นประจำ และสามารถเข้าใจง่ายต่อการเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ส่วนตัวของท่าน ซึ่งปรากฏในหนังสือประวัติในวันครบรอบวันเกิด

เรื่อง สมานีนค

คติไทยโบราณท่านได้เปรียบเทียบกับคนโง่เขลาเบาปัญญาไว้เหมือนคนหัวล้านได้หวี เพราะจิตไม่มีสมาธิอาการดิ้นรนกลักรักษาจิตไม่มั่นคง ย่อมหวนไหวไปตามอารมณ์ ถึงแม้ว่าจะทำกิจการงานใดๆ ก็ไม่สำเร็จเหมือนคนหัวล้านได้หวี ไม่สวยงามเลย ดังพระคาถาที่ว่า ผนทณ จปร จิตตํ ทุกขํ ทุนนิวารยํ อุชุกโรติ เมธาวิ อุชุกโรติ เตชนํ แปลว่า บุคคลผู้มีปัญญาย่อมฝึกจิตของตน ที่ดิ้นรนกลักรักษา รักษายาก ห้าม ให้อยู่นิ่งเหมือนนายช่างศรผู้ฉลาดพยายามตัดลูกศรให้ชื่อตรง ฉะนั้น^{๒๘}

เรื่อง เหมือนบุรุษจักขุบอดได้กระจก

คนตาบอดนั่งเฝ้าชุมทรัพย์ก็หาร่ำรวยไม่ได้ คนตาบอดได้กระจกมองก็ไม่รู้เรื่องอะไร ไม่ได้ประโยชน์อะไรเพราะความโง่เขลาเบาปัญญา ปฏิบัติสมณะวิปัสสนากัมมัฏฐาน ก็ไม่ได้บรรลุคุณงามความดีอะไร เพราะหลงงมงาย เหมือนบุรุษจักขุบอดได้กระจก ฉะนั้นดังบทประพันธ์ที่ว่า อวิชชา นิเวทาโปสา แปลว่า บุคคลที่โง่เง่า เฝ้าตุ่มมีดมวกก็เพราะอวิชชาหุ้มห่อไว้ดังนี้ ดังกับภาชนะนี้คือ นตถิ ปณฺญาสุมา อาภา แปลว่า แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี

จิตเหมือนลิง เกิดเป็นคนเอาดีไม่ได้ก็อายลิง บุคคลผู้มีจิตเหมือนลิง ซึ่งเป็นตัวธรรมชาติของจิตมีอาการดิ้นรนกลักรักษาจิตของอยู่ทุกขณะเหมือนกันนิสัยของลิง ธรรมชาติของลิงนั้นมีการนั่งอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ มีอ เท้า ตาหู จมูก ตัวของมันก็นั่งอยู่ไม่ได้ วิ่งไปโน่นไปนี่มานี้ แสดงออกท่าทางอยู่บ่อยๆ ฉะนั้นเราต้องสำรวจกำลังใจฝึกหัดจิตให้มีอารมณ์เดียวให้มีสมาธิ มันคงไม่หลงไหลไปตามกิเลสดังพุทธพจน์กำหนดไว้ว่า จิตตสฺส ทมโถ สาธุ จิตที่ฝึกดีแล้วนั้นแลเป็นการดี^{๒๙}

^{๒๘} ฉัตรชัย ไชโยธธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกทโท)”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

^{๒๙} ฉัตรชัย ไชโยธธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกทโท)”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

สรุปได้ว่า ฉะนั้นเราต้องสำรวจกำลังใจฝึกหัดจิตให้มีอารมณ์เดียวให้มีสมาธิ มั่นคง ไม่หลงไหลไปตามกิเลสดังพุทธพจน์กำหนดไว้ว่า จิตตสส ทมโธ สาธุ จิตที่ฝึกดีแล้วนั้นแลเป็นการดี

เรื่อง ผู้หาบโลก

โบราณนิทานว่า หน้าหน้าเชียงลีลาคนนุ่ม หนุนท่อนใดแห่งเจ้าคราวม้อก็บ่อเบา แท้แล้วท่านเอ๋ย สมด้วยพระคาถาว่า อุปาทา ปญจก ขนธา ปรมา ทุกขา การยัดมัน ถูมันในเบญจชั้นธูปาทานั้นแลเป็นทุกข้ออย่างยิ่งยวด (เป็นของหนักอย่างยิ่ง)

สรุปได้ว่า สมด้วยพระคาถาว่า อุปาทา ปญจก ขนธา ปรมา ทุกขา การยัดมัน ถูมันในเบญจชั้นธูปาทานั้นแลเป็นทุกข้ออย่างยิ่งยวด (เป็นของหนักอย่างยิ่ง)

เรื่อง ผู้วางโลก

วิมุตตสมิ วิมุตตมิตติ ญา ณ โหตุ เมื่อจิตหลุดพ้นแล้ว ญาณว่าหลุดพ้นย่อมมีคือ พระนิพพานหาเครื่องปรุงอีกไม่มีแล้ว ผู้เข้าถึงพระธรรมย่อมไม่ยินดีในร้ายต่อโลกธรรม ๘ ประการไม่หวั่นไหวในอารมณ์ต่างๆ ทวนกระแส ได้ทุกอย่างว่าเราว่า ว่าเขา ถอนกระทั่งรากเหง้าของมันคือได้แก้ ตัณหา^{๓๐}

สรุปได้ว่า เป่าปี่ให้ควายฟังแสนจะดังก็ฟังไม่รู้เรื่อง ดังบาลีที่ว่าปญญาเย มคฺคํ อลโส นวินทติ คนเกียจคร้าน ย่อมไม่พบทางแห่งปัญญา สุตสุสฺส ลภเต ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญาดังนี้

เรื่อง คนโง่

คนที่ไม่ได้รับการศึกษาเหมือนมิดไม้ได้ลับหิน เป็นคนโง่เขลาเบาปัญญาเหมือน สัตว์เดียรัจฉาน ย่อมถูกมนุษย์ชาติผู้มีความรู้สูงบังคับกดขี่ข่มเหงใช้ให้ทำงานได้ทุกประเภทต้อง ทรมานทุกข์เวทนาตลอดชีวิตเพราะมันคิดโง่ ช่างหัวมัน เช่น เด็ก เป็นคนดื้อดึง หน้าด้านบ้าบิ่นไม่อ่อน น้อมถ่อมตน ไม่เคารพพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ สันดานหยาบ ไม่รู้บาปบุญคุณโทษประโยชน์มิใช่ ประโยชน์ เหมือนโบราณท่านว่า โง่ไม่เป็น เป็นใหญ่ยาก โง่น่ารัก ฉลาดน่านับถือ โง่น่าเกลียด ฉลาด น่าซัง ตาดีจึงคนตาบอดไปไม่รอด ตาบอดจึงคนตาดี ดังประพันธ์ภาษิตว่า ตโม ตโม ปรายโน มิด มาแล้วมิดไป โชติ โชติ ปรายโน สว่างแล้วสว่างไป^{๓๑}

สรุปได้ว่า ตาดีจึงคนตาบอดไปไม่รอด ตาบอดจึงคนตาดี ดังประพันธ์ภาษิตว่า ตโม ตโม ปรายโน มิดมาแล้วมิดไป โชติ โชติ ปรายโน สว่างแล้วสว่างไป

เรื่อง เหมือนนายพรานสันดานโง่

บุคคลผู้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ศีลธรรม ย่อมติดอยู่ในศาสนาพิธีรีตอง ต่างๆ แล้วย่อมไม่เข้าถึงพระธรรม เหมือนนายพรานสันดานโง่ ติดตามแต่รอยช้าง ขึ้นๆ ลงๆ วกลงไปวน มาตามภูเขาก็มองตามก็ไม่ทัน เนื้อช้างก็ไม่ได้กินผลที่สุดอาหารแก่ก็หมดไปแล้วก็กลับบ้านเสียเวลา

^{๓๐} ฉัตรชัย ไชโยธธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลบดินทร์ (เครื่อง สุธาทโธ)”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏ ศีรสะเกษ, ๒๕๔๙), หน้า ๑๐๘.

^{๓๑} ฉัตรชัย ไชโยธธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลบดินทร์ (เครื่อง สุธาทโธ)”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏ ศีรสะเกษ, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

เปล่า นี่ก็ฉันใด บุคคลผู้ติดอยู่ในด้านอามิส ย่อมตกทุกข์ได้ยากอยู่หลายชาติหรือเหมือนบุคคลผู้ถือปืนไม่มีลูก ก็ฉันนั้น^{๓๒}

สรุปได้ว่า บุคคลผู้ติดอยู่ในด้านอามิส ย่อมตกทุกข์ได้ยากอยู่หลายชาติหรือเหมือนบุคคลผู้ถือปืนไม่มีลูก ก็ฉันนั้น

เรื่อง พรานผู้ฉลาดด้วยปัญญา

พระภิกษุผู้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ผู้ฝึกหัดจิตของตนได้ดีแล้วย่อมนำสุขมาให้ พิจารณาในวัตรธรรมชาติแล้วประพฤติปฏิบัติตามกฎของธรรมชาติได้ผลสำเร็จมรรคผลนิพพานเหมือนนายพรานผู้ฉลาดด้วยปัญญา ไม่ต้องไปตามรอยช้าง นั่งสมาธิพิจารณาหาท่าที่ของช้างที่มันจะลงมากินน้ำ เมื่อได้จังหวะที่ดีแล้วก็ยกปืนล่า ลั่นลงไปก็ถูกที่จุดหมายพอดี นายพรานได้น้ำและงาช้างมาซื้อขายขายกินตามต้องการนี้ฉันใด ผู้มีปัญญาปฏิบัติสมณะวิปัสสนากัมมัฏฐาน ภาวนานั่งพิจารณาอารมณ์ที่เกิดจากจิตรู้จักปล่อยวาง ไม่ต้องไปยึดมั่นในสิ่งทั้งปวง ดังบาลีที่ว่า อนุปาทา วิมูจจนสติ สารุชนทั้งหลายจิตหลุดพ้นเพราะการไม่ยึดมั่นถือมั่น เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ย่อมได้รับความสุขทางใจ ดังเทศนานี้ว่า จิตตํ ท นตํ สุขาวหํ จิตที่ฝึกดีแล้วย่อมนำสุขมาให้

ชนผู้ปฏิบัติกัมมัฏฐาน ต้องอาศัย ศีล สมาธิ ปัญญา ย่อมมีผลเกี่ยวเนื่องถึงกันอยู่เสมอ ขาดแต่อย่างใดอย่างหนึ่งสำเร็จมรรคผลไม่ได้

คนขาดศีลเหมือนคนมือด้วนได้แห้วเพชร ถึงแม้ว่าจะสวมแห่ไรก็หาสวยงามไม่มีเหมือนบุคคลผู้ไม่มีศีล ศีลไม่บริสุทธิ์เจริญภาวนาแห่ไรก็หาเกิดผลประโยชน์ไม่ได้ ตัวอย่างคนมือด้วนสวมแหวนเพชรหาได้สำเร็จในการสวมไม่^{๓๓}

สรุปได้ว่า การใช้อุปมาอุปไมยธรรมทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นถึงความสามารถเฉพาะตัวที่พระมงคลวุฒใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจแก่ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี จึงอาจกล่าวได้ว่าท่านเป็นนักอุปมาอุปไมยชั้นเยี่ยมอีกรูปหนึ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากหลวงปู่คำมี พุทธโสโร

๓.๓ วิธีการเผยแผ่คตินิธรรมโบราณของพระมงคลวุฒ

วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้คติโบราณประกอบเป็นวิธีการเผยแผ่ที่ทำให้สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ดีเช่นเดียวกันเพราะสามารถมองเห็นภาพว่า การเผยแผ่คตินิธรรมจะทำให้เข้าใจง่าย โดยยกตัวอย่างประกอบ จากเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมไทยบ้างจะทำให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้สอดคล้องกับเนื้อหา มองเห็นภาพ มีความสนุกสนาน และมีสาระธรรมด้วย ซึ่งวิธีการเผยแผ่คตินิธรรมประกอบนี้ จะเหมาะสมกับทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่มผู้ฟังดังนี้

^{๓๒} ฉัตรชัย ไชโยธธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุธาทโธ)”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

^{๓๓} ฉัตรชัย ไชโยธธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุธาทโธ)”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

๓.๓.๑ วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับคตินิยมโบราณอีสาน

- ๑) บุญบ่อฮวดยออดบ่อเกี้ยว แสนสิพั่นก็เหล่ามายา
- ๒) ศาสนาส่วย ขัดตาแหลวนับมือท่ามวยผมฮ้าง แม่หม้ายก็ยั้งเกลี้ยงกว่าผู้สาวนั้น
แต่ฯ
- ๓) บุญบ่อให้ยอยไฮ้ก็บ่อหย่อน บุญบ่ออยู่ซู่ให้แสนสิยื้อก็บ่อเถิงฯ
- ๔) เดือน ๖ - ๗ ฝนตกโห่งหงษ์คำสังสิมาลอยดินแก่น เดือน ๔-๕ แล้งต่อแล้งสังสิ
มาป็นใส่ไซฯ
- ๕) แจ้งขอให้ดังดาว ขาวขอให้ขาวดังฝ้ายใสงามคือแหวน อย่าให้ดำคัมมี้คือหม้อ
บ่อสาฯ
- ๖) เกลี้ยงแต่นอกทางโนเป็นหมากเดื่อ บ่อห่อนดีทอเชื้อขนหมี่หน่วยหนามา
- ๗) ตกกระเทินได้กำคอกแก้ว บ่อหวังวางให้เหล้าเฮี้ย ตกกระเทินได้กำคอกไก่บักโจนบ่อ
ให้หวังเขี่ยซัดดินแท้แล้วฯ
- ๘) ของเก่านี้งาจ้อเหิงเหย บ่อปานเสนหาใหม่มาเทียนซ้อฯ
- ๙) ของใหม่จางจ้อเหิงเหย บ่อปานเสนหาของเก่าเฮาเดียวได้ฯ
- ๑๐) ครั้นเจ้าอยู่ยออดฟ้า หอปราสาทประดับมุก อย่าสิลืมอเฮียมผู้ทุกซู่ได้ซู่ควายคอน
กล้าฯ
- ๑๑) ครั้นเจ้าได้ซู่ซ้างฯ กังฮมเป็นพญา อย่าสิลืมอเฮียมผู้ย่งนำดินซ้างฯ
- ๑๒) บ่อมีความรู้อย่าเว้าการเมือง บ่อได้นุ่งผ้าเหลืองอย่าเว้าเรื่องวัดฯ
- ๑๓) ครั้นบ่อแนก็บ่อยั้ง ครั้นบ่อจริงก็บ่อเว้า ครั้นบ่อเอาก็บ่อว่า ครั้นบ่อมีท่าก็บอก
ไล่ควายลงท่อน้ำกินแล้วจึงสิยอมฯ
- ๑๔) พี่นี่คือดังสาวอยู่น้ำฮากหยั่งบ่อเถิงดินไหลเวินมาก็บ่อมีเพื่อยค่าง ไหลไปค่าง
เพื่อยฮกเพิ่นก็ถ่างไหลไปค่างเพื่อยบางเพิ่นก็จูด ยานแต่ไหลอยู่เรื่อยลงท้องแม่ทะเลพุ่นแล้วฯ
- ๑๕) กกไม้ใหญ่บ่อมีผี สาวผู้ตีบ่อมีซู่ โผนอสิเพ็งเชื้อ ตาแฮกบ่อมีโกโจน ฝาสีแล้งทั่ว
เมืองฯ
- ๑๖) ให้เจ้าอดสา เลี้ยงควายบักเลไว้ถ้าหา ครั้นว่าทำบ่อพ้อยสิได้ใส่ไถฯ
- ๑๗) ครั้นเจ้าอยากกินเห็ดให้เจ้าแยงลงห้วย ครั้นเจ้าอยากกินผักผวยให้เจ้าแยงลง
บุง ครั้นเจ้าอยากกินกุ้งให้พายซ้องขึ้นง่ายง ครั้นเจ้าอยากเป็นขุนนางเกลือกซัดดินมองมั่ว ครั้นเจ้า
อยากเป็นคนชั่วให้เข้าวัดจำศีล ฟังธรรมฯ
- ๑๘) หลายคนแห่งหลายยุง ควายโตก็ดิงจ่อง โต ๑ ซ้องง่าคอง โต ๕ ซ้องง่าขาม โต
๓ ซ้องง่าหมี่ โต ๔ ซ้องง่าเหง้า โต ๕ ซ้องง่าบก โต ๖ ซ้องง่าแต่โผนอสิมาซ้อยแก้ควายซ้อยจั่งสิไปฯ
- ๑๙) ครั้นเจ้าอยากกินข้าวให้ปลูกใส่ในพระลานหิน ครั้นเจ้าอยากมีศีลให้ฆ่า
พ่อตีแม่ฯ
- ๒๐) ผัวเมียนี้กูมีงอย่าได้ว่า ให้เจ้าเอ็นช่อยเจ้าผองเท่าซู่สิวัง
- ๒๑) ผู้สาวมีหลายซู่ คือกันกับข้าวห่อ บาดเขากินอ้มแล้วผัดเทหิมดังตองฯ
- ๒๒) เป็นสาวนี้ให้ทำตนเหมือนนกเจ้า ยามเมื่อบินแผ่นฝ้ายขาวแจ้งจิ้งให้เห็น อย่าได้
เหมือนเฮือแม่ค้าแลงเข้าเทียวบ่อเฮาฯ

๒๓) ช่างสีมาติแกลงว่า ดีจงฟอนเสียดงเห่า ดีแหลวเสียดไถ่น้อยปลาอย่างสี
ตื่นแมว

๒๔) ช่างสีมาติแกลงว่าเอาเลามาปลูก บ่อแมนเชื้อชาติอ้อยกินได้บ่อหวาน

๒๕) เมียให้ลูกแต่เช้า ตื่นก่อนนอนหลัง ให้ค่อยฟังคำผัวอย่าล่วงเกินคำเฝ้า ถึงเวลา
กินเข้าให้ผัวแพงกินก่อน

๒๖) กินข้าวโตอย่าใส่ความเพิ่ม กินหลายท้องแตก แบกหลายหลังหัก

๒๗) ตาดีไปคล้องช้าง ๓ คืบมาเปล่า ตาบอดไปคล้องช้างครางมือผัดขี้ม้า

๒๘) อยากรู้ไปประกันคน อยากรู้นั้นให้เอาเมียน้อย

๒๙) อยากรู้นี้ให้เป็นนาย อยากรู้นั้นให้เป็นแหล่ง

๓๐) อยากรู้นี้ให้เลี้ยงม้า อยากรู้นั้นให้เลี้ยงหมู

๓๑) อยากรู้นั้นให้อายุยาวใจคน มักจะจนใจโต

๓๒) นาแล้วฆ่าควายเถิก เศึกแล้วฆ่าคนหาร

๓๓) ให้ฮักผู้แอง ให้แพงผู้ใช้

๓๔) เป็นคนเฒ่าให้เข้าวัดฟังธรรม จึงสืบทอดคุณค่าสูงแสนชั้น

๓๕) ลางคนเป็นคนเฒ่าเอาแต่หลาน ไส้แต่ไก่ วัดวาบ่อเข้าใกล้หันหน้าเข้าป่าดง

๓๖) ลางคนเป็นคนเฒ่าเฒ่ามัวว่าแต่ยังหนุ่ม แยกแต่แหวนหิ้วมูมู กุมเอี้ยงแต่โตบ่อ
ได้โสดาด้วยกองบุญนำเฟิ่น

๓๗) เวียกบได้เที่ยวเข้าแต่สวน

๓๘) ลางคนเป็นคนเฒ่าใจเบาเคียดง่ายใจดีทอหมากฝ้ายใจฮ้ายทอหมากตูม

๓๙) ให้เจ้าคำดูข้าวดูคางเบ็งแน ๒ ขี้แร้ สองข้างว่าจ้งใดภายในนั้นหลังเอวปวดบ่อ
ถามเบ็งผมเกศเกล้าเขาว่าจ้งใด ครั้นเขาบอกว่าฮ้ายให้ฮีบหน้ามันสา บาดท่าเอือนพาพังสิเพ่งหยัง
ยามฮ้อน บาดท่าเอือนพาล้มโอโยๆ ผัดสิว่าแสนสิ แวด ๆ ฮ้องอย่าหวังทอน ว่าสิฟัง

๔๐) เทียวทางเว้งเหิงหลายมันนานฮอด มักเส้นเว้งทางเลี้ยวหากสิมี

**พระมงคลเทพนาคปรกสาธุชนเกี่ยวกับคติธรรมโบราณอีสานในวาระอื่นๆ เช่นวัน
เข้าพรรษา**

๔๑) ตาบอดล่าช้าง ได้แก่อายตนะภายใน ๖ อายตนะภายนอก ๖

๔๒) ไหว้พระพุทธรูปทุกแต่ทองคำ

๔๓) โย ธมมํ ปสฺสตี โส มํ ปสฺสตี ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเรา

๔๔) ไหว้พระธรรมไปถูกใบลาน ดังบาลีว่าโปฏฐเกสุ จเย พรหตฺเต สิปปี นตฺ ฐนํ
สมุปปนเน จยํ สิปปี ฐนํ แปลว่า ผู้มีความรู้มีวิชาอยู่ในคัมภีร์ในตู้ เหมือนมีเงินอยู่ในมือคนอื่น เมื่อมี
เหตุการณ์เกิดขึ้นวิชานั้นก็ไม่ เรียกว่าวิชาเงิน

๔๕) ไหว้พระสงฆ์ ไปถูกแต่ลูกแต่หลานและชาวบ้านแท้ที่จริงพระสงฆ์นั้นคือนีนา
บุญของโลก ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบได้บรรลุนิพพานขั้นสูงขึ้นไป ทางเข้าไปสู่ไตรสรณคมน์

สรณะ แปลว่า มาพึ่ง

อาคมณะ แปลว่า มาถึง

สรณคมน์ แปลว่า การถึงซึ่งสรณะ หรือที่พึ่งหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการถึงสรณคมน์ คือ ต้องมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่แท้จริง สอง ต้องเป็นพระพุทธ พระธรรมพระสงฆ์ เสียเอง

พระพุทธ คือ เป็นผู้ปฏิบัติแล้วเสร็จ เพื่อความเป็นคนสงบ สว่าง สะอาด บริสุทธิ์ ไม่ ความชั่วใดๆ ทั้งสิ้น

ความโง่ เป็นผู้สว่างไม่มีความทุกข์ คือยึดเอาคุณธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นพระพุทธเจ้า ใหว้ดังนี้จึงเข้าถึงพระพุทธเจ้า

พระธรรมเป็นเรื่องเรียน เรื่องปฏิบัติให้ได้ผล เป็นความสะอาด สว่าง สงบใหว้ดังนี้จึง ถูกพระธรรม

พระสงฆ์ คือ ผู้กำลังพยายามอยู่ หรือปฏิบัติเสร็จแล้วในการมีความสงบสว่างสะอาด บริสุทธิ์ ที่มีอยู่ในใจของ

บุคคลเหล่านั้น ได้ยึดเอาภาวะแห่งคุณงามความดีนั้นมาไว้ที่ใจได้ชื่อว่ามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่แท้จริง

เมื่อใด เวลาใด เรามีจิตใจสะอาด สว่าง สงบ บริสุทธิ์ เมื่อนั้นเราได้เป็นพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้านี้เป็นทางเข้าไปสู่บ้านพระพุทธเจ้า ใหว้ดังนี้จึงถูกต้อง ได้รับผลที่พึงพอใจความจริงมนุษย์เราทุกคนต้องมีความเชื่อมั่นในตัวเองถ้าหากว่าเราไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเองแล้ว มักจะหาความสุขได้ยาก ในเมื่อเราไม่มีความทุกข์เดือดร้อนใจด้วยประการใด ๆ แล้ว พวกเราก็ไม่กระตือรือร้น วิ่งเต้นเข้าหาสู่บ้านพระพุทธเจ้า ในลักษณะเช่นนี้ ก็แสดงว่ายังเป็นผู้มีความประมาทเป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเพราะมีแต่ความทุกข์ไม่มีการแก้ไขไปที่ไหน จึงจำเป็นเมื่อวิ่งเต้นเข้ามาหาแล้วจึงมีความเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า หากบุคคลใดไม่มีความทุกข์ร้อนใจด้วยประการใด ๆ ก็เลยไม่สนใจในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ฉะนั้นจึงหันเหเซชวนเข้าไปแสดงตนถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ดังคำโบราณอีสานที่ว่า “ ยามเมื่อเราต้องโทษ จึงแล่นเข้าหานาย ยามเมื่อเราตาย จึงแล่นเข้าหาคุณพระ”^{๓๔}

สรุปได้ว่า การเทศน์คตินิธรรมโบราณอีสานของพระมงคลวุฒท่านได้ยกตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจนตามยุคตามสมัย ตามกาลเวลาและความเหมาะสม ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน นำติดตามฟัง ไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และเยาวชนหรือหน่วยงานราชการต่างๆ จึงเป็นจุดเด่นอย่างหนึ่งที่ทำให้การเทศน์คตินิธรรมโบราณอีสานของท่านเกิดความประทับใจ

๓.๓.๒ วิธีการใช้ภาษาที่เรียบง่ายเหมาะกับผู้ฟัง

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้เผยแผ่ต้องรู้จักใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมกับผู้ฟัง เพราะผู้เผยแผ่เองต้องเข้าใจสถานการณ์ว่า ผู้ฟังอยู่ในระดับใดเพราะการสอนธรรมนั้นต้องใช้ภาษาในการสื่อสารระหว่างผู้ฟังกับผู้เผยแผ่ ภาษาที่ใช้ในการเผยแผ่จะเป็นภาษาท้องถิ่น หรือภาษากลางก็ได้ ไม่มีข้อกำหนดตายตัว แต่ต้องเป็นภาษาที่ผู้ฟังเข้าใจและรู้เรื่อง และเป็นที่ยอมรับในท้องถิ่นๆ เหมือนที่พระมงคลวุฒได้ใช้ในการเป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังต่อไป

^{๓๔} ฉัตรชัย ไชยโยธา, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา ภูมิศึกษา พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุกทโท)”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏ ศีรสะเกษ, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

เรื่อง เกิดมาทั้งที ต้องเอาดีให้ได้ ของ พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภทโท)

การได้กำเนิดมาเป็นมนุษย์ สมบูรณ์ทั้ง กาย วาจา อวัยวะ แขนขา ตาหูไม่หนวก ไม่บอดพิการพิการ หรือถึงแก่ความตายในระหว่างคลอด จากกรรมมารดา หรือในระยะต่างๆ นั้น เป็นบุญอันประเสริฐประการหนึ่ง เมื่อคลอดมาแล้ว ได้รับการเลี้ยงดู บำรุงทั้งอาหารกาย อาหารใจ จากพ่อแม่ ปู่ ย่า พี่น้องญาติมิตร ให้ได้เติบโตใหญ่ สมตนสมวัย ได้รับการศึกษาตามสติปัญญา ตามความรู้ความสามารถ จนรู้จักผิด-ถูก นี้ ก็ถือว่าเป็นบุญอันประเสริฐประการหนึ่ง การได้มีโอกาส เอาสติปัญญา ความรู้ความสามารถอันเกิดจากหล่อเลี้ยงของมารดาบิดาและสติปัญญาที่ได้จากการประสิทธิ์ประสาทของครูบาอาจารย์ฯ คือนำตัวของตัวมาบำเพ็ญกุศล ตามหลักของพระพุทธศาสนา อันได้แก่ การให้ทาน รักษาศีลบำเพ็ญกุศลภาวนา ในวันเวลาและใน โอกาสต่าง ๆ นี้ ก็จัดว่า เป็นบุญอันประเสริฐประการหนึ่ง นี่ถ้าหากเราพิจารณาด้วยสติปัญญา ด้วยเหตุผลแล้วก็จักเห็นได้ว่าเป็นจริงอย่างแน่นอน ชนิดที่เถียงไม่ขึ้นเลยทีเดียว แล้วก็จักเกิดรักตัวเสียตายตัว การที่คนเราไม่ได้ใช้ตัวที่ได้มาจากพ่อแม่ อย่างแสนยากลำบากให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัวประเทศชาติและพระศาสนาทำตัวเองให้เสียค่า เสื่อมค่า เสื่อมราคา ก็เพราะไม่ได้พิจารณาให้เห็นจริงตามนี้ ฯ

หากเราพิจารณาให้เห็นจริงตามเป็นจริงว่าชีวิตที่เราได้มานี้มันได้มาอย่างยาก วัตถุสิ่งของไม่ว่าจะเป็น เพชร พลอย แก้วแหวนอะไร สารพัดที่ซื้อขายเป็นแสน ล้าน ต่างคนต่างอยาก ได้อยากเป็นเจ้าของครอบครองของมัน มันยังหาง่ายกว่าชีวิตเรา หรือตัวเรา เพราะยังมีขายตามท้องตลาดทั่วโลกเกือบจะทุกแห่ง ชีวิตเราสิ มีตัวเดียว อันเดียว จักไปหาซื้อที่ไหนไม่ได้อีกแล้วในโลกนี้ โลกสวรรค์หรือพรหมโลก เมื่อเสียแล้วหาอะไรมาทดแทนยากซ่อมยาก อันอื่นสิ่งอื่นเมื่อได้เสียแล้วตายแล้วก็หาใหม่มาแทนได้ ไม่ว่าที่ไหน เมื่อไหร่ เราทำชีวิตนี้ให้มีคุณภาพ

เกิดมาทั้งทีเอาดีให้ได้ (ของ พระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภทโท)

เกิด	เป็นคน	ต้องอดทน	บากบั่น
มา	สร้างสรรค์	ประโยชน์	โสถถิผล
ทั้ง	ส่วนรวม	ส่วนตัว	และส่วนตน
ที่	ละหน	คนละนิด	ชีวิตเจริญ
เอา	คุณงาม	ความดี	ที่ตั้ง
ดี	ครบทั้ง	สามดี	ที่สรรเสริญ
ให้	กายา	วจี ใจ	เพลิตเพลิน
ได้	เจริญ	ตามหลักธรรม	พระสัมมา ^{๓๕}

ให้ถ่วงการสอน คำสอนของพระอริยะเจ้า เพราะมันกลัวเราจักรู้ทันมัน จักใช้เราไม่ได้ ขณะนี้มันใช้เรา มันปกครองเรา มันเป็นนายเหนือเรา เราเป็นลูกน้อง ถูกใช้บังคับสารพัดแต่ มันจักใช้เราไป ใช้ให้กินเหล้า ใช้ให้ด่าเขา ใช้ให้ลักของเขาใช้ให้ทำอะไร โง่ๆ ผิดเสมอ แต่เมื่อเรารู้ทันมันแล้ว มันก็ไม่สามารถจักใช้เราอีกต่อไป มันกลัวเรารู้ทัน มันจึงพยายามโดยออกมาขวาง มากันมากีดกันเราให้เกลียด กลัวต่อการศึกษารธรรมของพระพุทธเจ้าเสมอเราอย่าได้หลงคารมหรืออารมณ์มัน

^{๓๕} จงดี ใจตรง, หลวงปู่เครื่อง สุภทโท, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิวเจอร์เพรส, ๒๕๓๙), หน้า ๓-๔.

รับศึกษาปฏิบัติเข้าไปให้มาก ก็จักเป็นไทยจากกิเลส คือ (เจ้านายที่ชั่วช้า) สุดแสนจะโหดร้ายทารุณที่สุดของชีวิต อย่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว หรือ เห็นดอกบัวเป็นกงจักร อีกต่อไปเลย

สรุปได้ว่า การเกิดมาของมนุษย์ชาติหนึ่ง ครั้งหนึ่งของเราก็จักไม่ไร้ค่า เสมอค่า แต่จักเป็นชีวิตที่สูงค่า สูงค่ากว่าสิ่งใดๆ ในโลก สมช้อที่ว่า เกิดมาทั้งที ต้องเอาดีให้ได้ ตายทั้งที ต้องฝากดีเอาไว้^{๓๖}

๓.๔ หลักคำสอนที่ได้รับจากการเผยแผ่ออกไปทางสื่ออย่างกว้างขวาง

หลักคำสอนของพระมงคลดลฺ (เครื่อง สุภทฺโท) ได้รับการบันทึกไว้โดยคณะศิษยานุศิษย์ในวงกว้างหลายวิธีการเผยแผ่ อาทิ เทปคลาสเส็ท หนังสือประวัติในวันครบรอบวันเกิด วิดีโอ ซึ่งพอจะจำแนกคำสอนในวิธีการเผยแผ่ต่างๆ ดังนี้

๑) เทปคลาสเส็ท

การจัดเก็บหลักคำสอนของพระมงคลดลฺ (เครื่อง สุภทฺโท) ในยุคช่วงแรกๆ นั้น บันทึกไว้ด้วยเทปคลาสเส็ท และจากการจดบันทึกของผู้ที่เข้ามารับฟังหลักธรรมหรือผู้ที่มาฝากตัวเป็นศิษย์ในช่วงเวลานั้นๆ ต่อมาจึงมีการถอดบันทึกเสียงทำเป็นหนังสือธรรมะเผยแผ่ไปใน วงกว้าง ปัจจุบันธรรมเทศนาของพระมงคลดลฺ ที่อยู่ในวิธีของเทปคลาสเส็ทและแผ่น วิดีโอ ได้นำมาจัดทำใหม่เพื่อแจกจ่ายไปตามส่วนต่างๆ อย่างกว้างขวาง

๒) วิดีโอ

หลักคำสอนของพระมงคลดลฺ (เครื่อง สุภทฺโท) นอกจากอยู่ในเทปคลาสเส็ทและหนังสือธรรมะดังกล่าวแล้ว ปัจจุบันยังได้รับการพัฒนาวิธีการเผยแผ่ออกมาเป็น วิดีโอ เพื่อแจกจ่ายไปอย่างกว้างขวาง อาทิ เรื่องวิธีตั้งสมุฏฐานของลมหายใจให้เป็นสมาธิบาทวิปัสสนา อบรมพระนวกะ ข้อหลักธรรมคำสอน เรื่องปุจฉาวิสัชนา เรื่องกตัญญูทเวทียของแม่ เรื่องหลวงปู่สอนให้พระสวดมนต์ เรื่องลูกที่ดีของพ่อแม่ เรื่องเกิดมาทั้งทีต้องเอาดีให้ได้ ซึ่งทำให้หลักคำสอนของท่านได้รับการเผยแผ่ออกไปอย่างกว้างขวางครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ของโลก

๓) หนังสือ

หนังสือที่รวบรวมปฏิบัติหลักคำสอนของพระมงคลดลฺ (เครื่อง สุภทฺโท) ได้รับการถ่ายทอดมาจากหลวงปู่คำมี พุทฺธสโร โดยท่านได้เขียนหนังสือ ซึ่งเป็นงานถนัดของท่าน ซึ่งในปัจจุบันได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดผลของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ถือว่าได้ผลอย่างมากซึ่งพอจำแนกหนังสือได้ดังนี้

^{๓๖} จงดี ใจตรง, หลวงปู่เครื่อง สุภทฺโท, หน้า ๓-๔.

ลำดับที่	ชื่อหนังสือ	พิมพ์ที่	วัน เดือน ปี ที่พิมพ์	จำนวน/เล่ม
๑	พระมงคลวุดม	ห้างหุ้นส่วนจำกัดยง พลเทรดดิ้ง	๕ พ.ย. ๒๕๕๑.	๓,๐๐๐
๒	หลวงปู่เครื่อง สุภทโท	ห้างหุ้นส่วน จำกัดพิวจอร์ เพรส ปล.	๑๕ ก.ค. ๒๕๓๙	๓,๐๐๐
๓	ปณิธานของหลวงปู่เครื่อง สุภทโท	บริษัท ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด	๑๔ ก.ค. ๒๕๔๙	๓,๐๐๐
๔	อรรถจริยา ภาวนาจิต	ห้างหุ้นส่วนจำกัดยง พลเทรดดิ้ง	๑๙ ต.ค. ๒๕๔๘	๓,๐๐๐
๕	หลวงปู่เครื่อง สุภทโท พระพุทธศาสนา	ห้างหุ้นส่วน จำกัดพิวจอร์ เพรส ปล.	๒๒ มี.ค. ๒๕๔๔	๓,๐๐๐

สรุป

พระมงคลวุดม พยายามเน้นสอนให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจในเรื่องของการปฏิบัติ ตามหลัก ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อให้ได้เข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของชีวิต โดยยึดหลักการปฏิบัติตาม แนวทางของหลวงปู่คำมี พุทฺธสโร มีความมุ่งมั่นที่จะเจริญรอยตามครูบาอาจารย์ และยึดหลักธรรมคำ สอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้ผู้ปฏิบัติตามได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและสอดคล้องกับชีวิต จจริง โดยไม่ได้ถือว่าการปฏิบัติธรรมไม่เป็นเรื่องที่ล้ำสมัยเหมือนอย่างທີ່บางคนคิด เป็นเหตุให้พระ มงคลวุดม มีพุทธศาสนิกชนเลื่อมใสเป็นจำนวนมาก และเป็นที่เคารพศรัทธาของผู้ได้มาสนทนาธรรม กับท่านอีกด้วย นี่คือการเป้าหมายสูงสุดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุดมครอบคลุมไปทุก วิธีการและผลของการเผยแผ่พุทธศาสนาอย่างเป็นที่ประจักษ์ชัดดังที่ได้กล่าวมา